

א. כללי

פרסום זה הוא השישי בסדרה המציגה נתונים על מחזור מסיימי תיכון ועל אלה מהם שניגשו לבחינות הבגרות ונמצאו זכאים לתעודה, לפי תכונות אישיות ומערכתיות שונות.

הפרסום עוסק במחזור הלימודים תשע"ב (2011/12),¹ וקדם לו פרסום דומה על מחזורי הלימודים תשס"ב ותשס"ג (2001/02 ו-2002/03). כל הפרסומים בסדרה הוכנו בלשכה המרכזית לסטטיסטיקה (למ"ס) לפי הזמנת משרד החינוך.²

בחינות הבגרות הן השלב הסופי והמסכם של הלימודים בבית הספר התיכון, ותעודת הבגרות המוענקת לתלמידים שעמדו בבחינות נועדה לאפשר להם המשך לימודים במוסדות להשכלה גבוהה ובמוסדות על-תיכוניים אחרים. משום כך נתונים על שיעור הנבחנים ועל שיעור הזכאים לתעודת בגרות משמשים בדרך כלל מדדים מרכזיים להערכת תפוקתה של מערכת החינוך העל-יסודית.

הפרסום מתמקד במאפיינים הבאים, הקשורים בבחינות הבגרות, ובתוך כך מוצגים הבדלים בין קבוצות שונות באוכלוסייה:

(א) המדדים הבסיסיים: שיעור הניגשים לבחינות הבגרות, שיעור הזכאים לתעודת בגרות ואלה מהם שקיבלו תעודת בגרות העומדת בדרישות הסף של האוניברסיטאות;

(ב) מדדי ההישגים: שיעור הזכאים לתעודת בגרות בהצטיינות ושיעור הנבחנים ברמה מוגברת באנגלית, במתמטיקה ובמקצועות המדעיים האחרים;

(ג) שיעור הלא-זכאים (מתוך הנבחנים) לפי הישגיהם היחסיים בבחינות הבגרות.

הנתונים מוצגים הן ברמה ארצית והן ברמת יישוב, לפי יישוב המגורים של התלמיד.

להשלמת התמונה נכללו במבוא זה גם נתונים על מסגרות ההזדמנות השנייה לקבלת תעודת בגרות, ומוצגים בו נתונים נבחרים על משלימי בגרות במסגרת האינטרנית ועל נבחנים אקסטרניים.

¹ הנתונים מוצגים לפי השנה האזרחית, ראו פרק ג, "מונחים, הגדרות והסברים".

² למבחר פרסומים נוספים בנושא בחינות הבגרות בהוצאת הלמ"ס ראו:

למ"ס (1999). תלמידי כיתות י"ב נבחנים בבחינות בגרות וזכאים לתעודות לפי יישוב המגורים, 1996. פרסום מס' 1115. ירושלים: המחבר.

למ"ס (2002). תלמידי כיתות י"ב נבחנים בבחינות בגרות וזכאים לתעודה לפי יישוב מגורים, 1998. פרסום מס' 1169. ירושלים: המחבר.

למ"ס (2005). תלמידי כיתות י"ב נבחנים בבחינות בגרות וזכאים לתעודה, לפי יישוב מגורים, 2002–2003. פרסום מס' 1233. ירושלים: המחבר.

למ"ס (1997). נבחנים בבחינות בגרות ובבחינות גמר וזכאים לתעודה, תשנ"ד. פרסום מס' 1045. ירושלים: המחבר.

למ"ס (2000). נבחנים בבחינות בגרות ובבחינות גמר וזכאים לתעודה, תשנ"ו. פרסום מס' 1129. ירושלים: המחבר.

למ"ס (2006). נבחנים בבחינות הבגרות בנתיב הטכנולוגי, 2003. לקט ממצאים סטטיסטיים. מס' 2006/2. ירושלים: המחבר.

למ"ס (2006). נבחנים בבחינות בגרות אקסטרניות, 2003. לקט ממצאים סטטיסטיים. מס' 2006/13. ירושלים: המחבר.

למ"ס (2013). מדדי חינוך והשכלה להכשרת כוח אדם מדעי-טכנולוגי בישראל, תשנ"ח–תש"ע. פרסום מס' 1522. פרקים 2, 3. ירושלים: המחבר.

למ"ס (2008–2014). פני החברה בישראל. דוחות 1–7. פרק 4. ירושלים: המחבר.

הפרסום כולל גם מפה ארצית ובה שיעורי הזכאות בערים שבהן 20,000 תושבים ויותר וכן מפות של הערים הגדולות בישראל (100,000 תושבים ויותר), ברמת פירוט של אזורים סטטיסטיים. במפות אלו מוצג הקשר בין הרמה החברתית-כלכלית של אזור המגורים לבין אחוז הזכאים לתעודת בגרות.

ב. ממצאים עיקריים

1. כללי

א) שיעורי למידה בכיתות יב ושיעורי זכאות לתעודת בגרות הם תפוקות מרכזיות של מערכת החינוך מכלל האוכלוסייה הפוטנציאלית למימוש תפוקות אלו, כלומר כלל בני הגיל המתאים. השיטה המקובלת לחישוב שיעורים מסוג זה היא להתייחס אל כלל בני ה-17 או כלל בני ה-18 באוכלוסייה כאל בני השנתון המתאים לתלמידי יב, וממנו לחשב את השיעורים; חישוב זה אינו מדויק משום שלמעשה מחזור לימודים טיפוסי של כיתות יב כולל תלמידים ילידי שש שנים סמוכות, בני 16–21 (אם כי רובם הגדול בני 17).

הפתרון המוצע לבעיה זו הוא חישוב שיעור כולל. בחישוב השיעור הכולל ניתן לכל שנתון לידה ייצוג יחסי לפי שיעור התלמידים/הזכאים שתרם אותו שנתון למחזור הלימודים.³

השיעור הכולל של למידה בכיתות יב הגיע ב-2012 ל-88% לעומת 86% ב-2000, ואילו השיעור הכולל של זכאות לתעודת בגרות הגיע ל-52% לעומת 43%, בהתאמה.

העלייה בשנים אלו, הן בשיעורי הלמידה והן בשיעורי הזכאות, הייתה גדולה יותר בחינוך הערבי, ובעקבות זאת הצטמצם הפער בין שני המגזרים. ב-2012 הגיע השיעור הכולל של למידה בכיתות יב ל-92% בחינוך העברי לעומת 77% בחינוך הערבי, בהשוואה ל-89% לעומת 69% ב-2000, בהתאמה; השיעור הכולל של זכאות בחינוך העברי הגיע ב-2012 ל-56% לעומת 41% בחינוך הערבי, בהשוואה ל-46.5% לעומת 29% ב-2000, בהתאמה (לוחות 1–3). בהערכת נתונים אלה יש להביא בחשבון כי חוק לימוד חובה שחל בעבר על תלמידים עד גיל 16 הורחב, ומיולי 2007 הוא תקף עד לסיום כיתה יב.

ב) ב-2012 (מחזור הלימודים תשע"ב) ניגשו לבחינות הבגרות 84% מתלמידי כיתות יב. כ-60,300 – 59% מתלמידי המחזור – נמצאו זכאים לתעודת בגרות, ו-48% עברו את הבחינות ברמה העומדת בדרישות הסף של האוניברסיטאות והיו המועמדים הפוטנציאליים ללימודים גבוהים.

מן הניגשים לבחינות הגיע שיעור הזכאים לתעודת בגרות ל-70%. רובם הגדול של הזכאים – 82% – עברו את הבחינות ברמה העומדת בדרישות הסף של האוניברסיטאות. דרישות הסף הן 3 יחידות לימוד במתמטיקה, 4 יחידות לימוד באנגלית ומקצוע אחד ברמה מוגברת (4 יחידות לימוד לפחות) נוסף על אנגלית.

ג) מ-2001 אפשר משרד החינוך לתקן את ציוני הבגרות באנגלית ובמתמטיקה באמצעות בחינות מועד ב. השיפור בתנאי ההיבחנות העלה הן את שיעורי הזכאים לתעודת בגרות והן את שיעורי העומדים בדרישות הסף של האוניברסיטאות. שיעור הזכאים בחינוך העברי עלה מ-52% מתלמידי כיתות יב ב-2000 ל-56% ב-2001, ובחינוך הערבי – מ-42% ל-52%, בהתאמה.

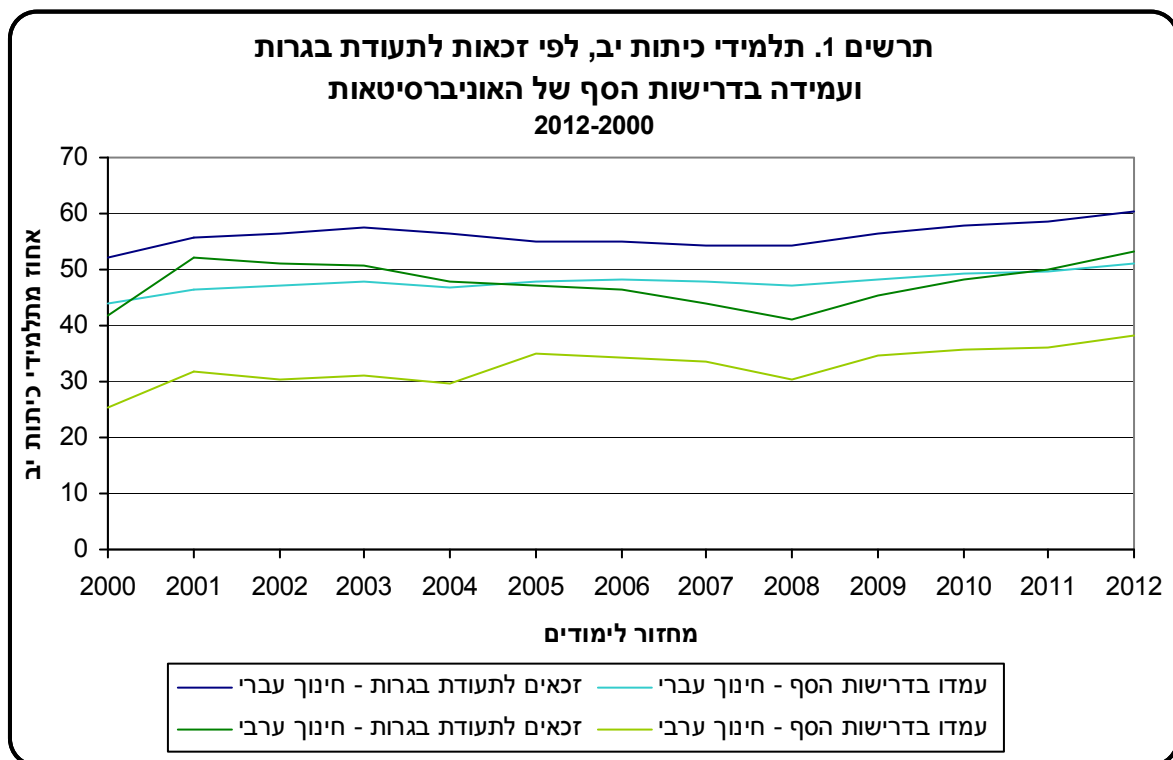
בשנים 2002–2004 שמרו שיעורי הזכאות בחינוך העברי על יציבות, אך מ-2005, למרות האפשרות להיבחן במועד ב, נצפתה מגמת ירידה. מגמה זו נבלמה ב-2009, ובה חזר שיעור הזכאים ל-56%. בחינוך הערבי היו השינויים גדולים יותר: בין 2000 ל-2001 עלה שיעור הזכאים ב-10% (מ-42% מתלמידי יב ל-52% מהם), אך בשנים שלאחר מכן ירד מדד זה בעקבות עד ל-41% ב-2008. גם בחינוך הערבי נבלמה הירידה ב-2009, ובה חזר ועלה שיעור הזכאים ל-45%.

³ להסבר מפורט ראו פרק ג, "מונחים, הגדרות והסברים".

כפי שצוין, שיעורי הזכאים שעמדו בדרישות הסף של האוניברסיטאות עלו אף הם בעקבות הוספת מועד ב באנגלית ובמתמטיקה; בחינוך העברי מ-44% מתלמידי כיתות יב ב-2000 ל-46% ב-2001, ובחינוך הערבי מ-25% ל-32%, בהתאמה. שיעור העומדים בדרישות הסף של האוניברסיטאות בחינוך העברי היה יציב יותר משיעור הזכאים לתעודת בגרות, ובשנים 2002–2009 הוא עמד על 47%–48%. בחינוך הערבי, למרות מגמת הירידה בשיעורי הזכאות, עלתה איכותה של תעודת הבגרות: שיעורי העומדים בדרישות הסף, שהיו 30%–31% מתלמידי יב בשנים 2002–2004, עלו מ-2005 (להוציא את 2008) ל-33%–34%, ובכך צומצם מעט הפער במדד זה בין החינוך העברי לחינוך הערבי.

העלייה במדדי בחינות הבגרות שנצפתה ב-2009 נמשכה גם בשנים שלאחר מכן. שיעור הזכאים לתעודת בגרות מכלל תלמידי כיתות יב עלה מ-57% ב-2011 ל-59% ב-2012; בחינוך העברי מ-58.5% ל-60.5%, ובחינוך הערבי מ-50% ל-53%, בהתאמה. בשיעור הזכאים שעמדו בדרישות הסף של האוניברסיטאות מכלל תלמידי כיתות יב נצפתה עלייה קלה מ-47% ב-2011 ל-48% ב-2012; בחינוך העברי מ-50% ל-51%, ובחינוך הערבי מ-36% ל-38%, בהתאמה.

יש לציין כי במקביל למגמת העלייה בשיעורי הזכאות בשני מגזרי החינוך, מ-2009 נצפתה גם מגמה של צמצום הפערים בין החינוך העברי לחינוך הערבי, הן בשיעורי הזכאות לתעודת בגרות והן בשיעורי העומדים בדרישות הסף של האוניברסיטאות.

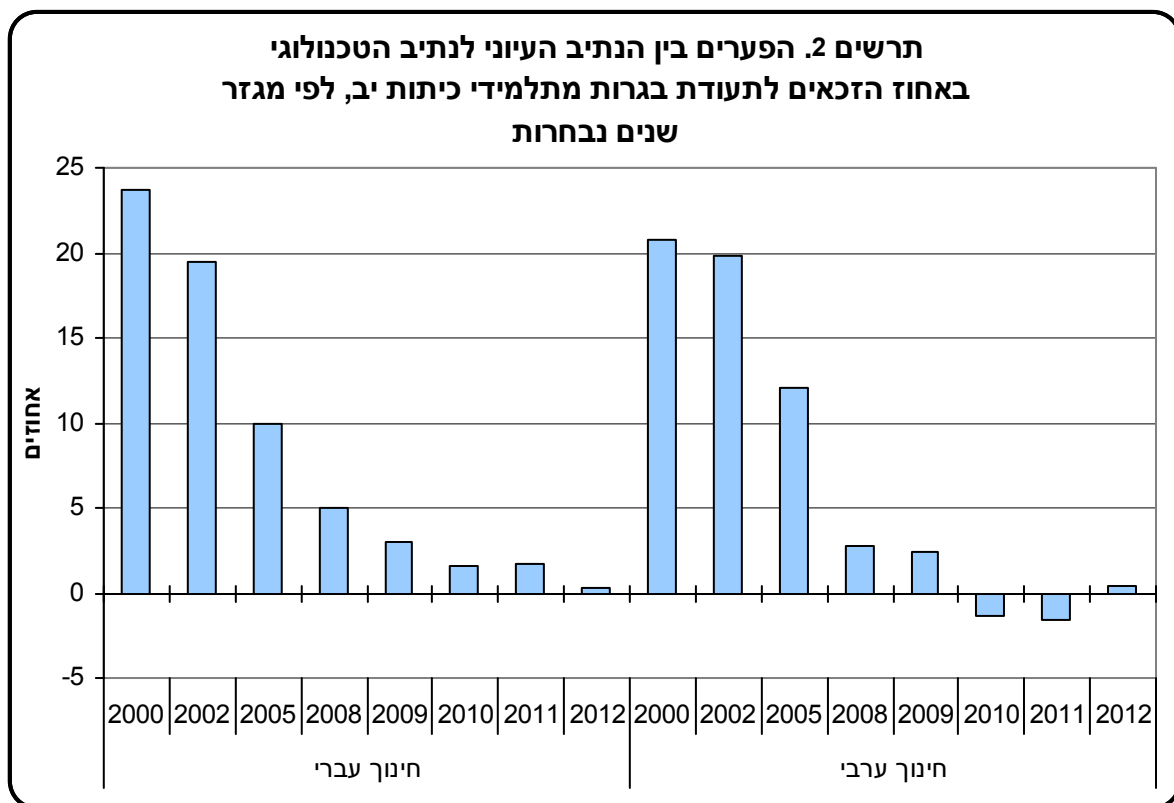
המגמות העיקריות שאפיינו את בחינות הבגרות בשנים הקודמות נשמרו גם ב-2012: שיעור הניגשים לבחינות הבגרות היה גבוה יותר בחינוך הערבי מאשר בחינוך העברי. אולם שיעורי הזכאים לתעודה ואלה מהם שעמדו בדרישות הסף של האוניברסיטאות היו גבוהים יותר בקרב תלמידי החינוך העברי. בהערכת שיעורי הנבחנים יש להביא בחשבון כי השיעורים הנמוכים יחסית בחינוך העברי מושפעים מכך שבתי הספר השייכים לפיקוח החרדי אינם נוטים להגיש את תלמידיהם לבחינות הבגרות. ב-2012 ניגשו לבחינות 82% מתלמידי כיתות יב בחינוך העברי לעומת 92.5% מתלמידי החינוך הערבי, אולם בניכוי תלמידי הפיקוח החרדי הגיע שיעור הנבחנים בחינוך העברי ל-93%, ובכך הוא השתווה לשיעור הנבחנים בחינוך הערבי.

**לוח א. תלמידי כיתות יב, נבחנים בבחינות הבגרות וזכאים לתעודה
שעמדו בדרישות הסף של האוניברסיטאות, לפי מגזר ופיקוח
2012**

סך הכל חינוך ערבי -	חינוך עברי					סך הכל	תלמידים	
	חרדי	פיקוח כללי ומינהל חינוך דתי (מח"ד)			סך הכל			
		מח"ד	כללי	סך הכל				
21,290	14,235	14,146	52,594	66,740	80,975	102,265	סך הכל	
			מספרים מוחלטים					
			אחוז מתלמידי כיתות יב					
92.5	26.8	94.0	93.1	93.3	81.6	83.9	נבחנים	
53.3	10.1	72.0	71.0	71.2	60.5	59.0	זכאים	
							זכאים שעמדו בדרישות	
38.2	5.3	59.6	61.0	60.7	51.0	48.3	הסף של האוניברסיטאות	

ד) לקראת סוף העשור הראשון של שנות האלפיים נסגרו הפערים, שהיו קיימים לאורך שנים, בין שיעורי הזכאים בנתיב העיוני לשיעורי הזכאים בנתיב הטכנולוגי. ב-2012 הגיע שיעור הזכאים בחינוך העברי והערבי ל-59% מתלמידי כיתות יב; שיעורי הזכאים בקרב תלמידי הנתיב העיוני ובקרב תלמידי הנתיב הטכנולוגי נמצאו דומים מאוד: 59.5% לעומת 58.6%, בהתאמה.

הן בחינוך העברי והן בחינוך הערבי הפערים בין שני הנתיבים הצטמצמו בהדרגה וכמעט נעלמו: בחינוך העברי שיעורי הזכאים בקרב תלמידי הנתיב העיוני והנתיב הטכנולוגי היו 64.0% לעומת 40.3%, בהתאמה, בשנת 2000 ו-60.8% לעומת 60.5%, בהתאמה, בשנת 2012. בחינוך הערבי היו שיעורי הזכאים 48.4% בנתיב העיוני ו-27.6% בנתיב הטכנולוגי בשנת 2000, לעומת 53.7% ו-53.3%, בהתאמה, בשנת 2012.

סגירת הפערים בין שני הנתיבים קשורה הן בשינויים מבניים שחלו בחטיבה העליונה, ובהם רפורמה במגמות הלימוד, והן בשינויים בהרכב אוכלוסיות התלמידים בשני הנתיבים. שינויים אלה, שיפורטו בהמשך, כללו עלייה בחלקם של תלמידי החינוך הערבי ובחלקן של הבנות (הן בחינוך העברי והן בחינוך הערבי) שלמדו בנתיב הטכנולוגי.

ה) כ-4,900 תלמידים – שהם כ-5% מכלל תלמידי כיתות יב – קיבלו תעודת בגרות בהצטיינות. בחינוך העברי הגיע מספר המצטיינים ל-6% מתלמידי יב ול-8% מן הזכאים, לעומת 4%-ו-7%, בהתאמה, בחינוך הערבי.

קרוב לשלושה רבעים (71%) מנבחני הבגרות בחינוך העברי ומחצית (50%) מנבחני הבגרות בחינוך הערבי נבחנו ברמה מוגברת (4 יחידות לימוד לפחות) באנגלית. במתמטיקה נבחנו ברמה מוגברת 34% מנבחני החינוך הערבי לעומת 26.5% מנבחני החינוך הערבי. שיעור הנבחנים ברמת 5 יחידות לימוד, הן באנגלית והן במתמטיקה, היה אף הוא גבוה יותר בחינוך העברי.

ו) כשליש (30%) מהניגשים לבחינות הבגרות ב-2012 – לא עמדו בכל הדרישות ולא היו זכאים לתעודה. עם זאת, כרבע (ויותר) מן הלא-זכאים – 26% בחינוך העברי ו-28% בחינוך הערבי – צברו לפחות 18 מתוך 20 יחידות הלימוד הנדרשות והיו קרובים להשלמת תעודת הבגרות.

ז) כרבע (23%) מנבחני הבגרות ממחזור הלימודים תשס"ה (2004/05) שלא עמדו בכל הדרישות לקבלת תעודת בגרות בעת סיום לימודיהם – כ-7,300 נבחנים – השלימו את הבחינות החסרות בתוך שמונה שנים וקיבלו תעודת בגרות. בכך עלה אחוז הזכאים מכלל נבחני 2005 מ-62.5% ל-71%; בחינוך הערבי מ-65% ל-74%, ובחינוך הערבי מ-51% ל-60%.

70.5% ממשלמי הבגרות, 74% בחינוך הערבי לעומת 56% בחינוך הערבי, קיבלו תעודת בגרות העומדת בדרישות הסף של האוניברסיטאות והיו מועמדים פוטנציאליים ללימודים גבוהים.

ככל שמספר יחידות הלימוד שנצברו בעת סיום הלימודים היה גדול יותר, כך עלו סיכויי של הנבחן להשלים את הבחינות ולקבל תעודת בגרות. כך לדוגמה, רק 9% מהלא-זכאים שצברו 6–10 יחידות לימוד ב-2005 השלימו בגרות עד 2013, לעומת 47% מהלא-זכאים שצברו 18 יחידות לימוד לפחות.

ח) כ-9,100 נבחנים בבחינות בגרות אקסטריניות ניגשו ב-2012 לבחינה אחת לפחות. כ-1,300 השלימו את חובותיהם והיו זכאים לתעודת בגרות. רובם הגדול – 87% מהנבחנים ו-95% מהזכאים – נמנו עם האוכלוסייה היהודית (יהודים ואחרים). רק 13% מהנבחנים ו-5% מהזכאים נמנו עם האוכלוסייה הערבית.

69% מהזכאים שנבחנו בבחינות בגרות אקסטריניות – 71% מזכאי האוכלוסייה היהודית לעומת 28% מזכאי האוכלוסייה הערבית – קיבלו תעודת בגרות ברמה העומדת בדרישות הסף של האוניברסיטאות.

ט) מפות הערים הגדולות (100,000 תושבים ויותר) מציגות את הקשר בין הרמה החברתית-כלכלית של אזור המגורים לבין שיעורי הזכאות לתעודת בגרות. מן המפות ניתן ללמוד, שאחוז הזכאים לתעודת בגרות באזורים המאופיינים ברמה חברתית-כלכלית גבוהה היה גבוה מאחוז הזכאים באזורים המאופיינים ברמה חברתית-כלכלית נמוכה.

2. תלמידי כיתות יב, נבחנים בבחינות הבגרות וזכאים לתעודה – 2012

2.1 כללי

הסיכויים לגשת לבחינות הבגרות ולעמוד בהן בהצלחה היו גבוהים יותר בקרב תלמידים מהקבוצות האלה:

- תלמידי החינוך העברי (לעומת תלמידי החינוך הערבי);
  - תלמידי המגמות מדעים ואמנויות, מוזיקה ומחול, המגמה העיונית-מדעית ומגמת חינוך גופני בנתיב העיוני, וכן המגמות ההנדסיות בנתיב הטכנולוגי;
  - בנות (לעומת בנים).
  - בקרב תלמידי החינוך העברי: תלמידים בבתי הספר בפיקוח הכללי ובפיקוח מינהל החינוך הדתי (מח"ד) (לעומת תלמידים בבתי הספר בפיקוח החרדי).
  - בקרב תלמידי החינוך הערבי: תלמידים נוצרים (לעומת תלמידים מוסלמים ודרוזים).
- עוד נמצא כי ככל שהרקע החברתי-כלכלי של התלמיד מבוסס יותר (לפי מספר שנות הלימוד של האם והרמה החברתית-כלכלית של יישוב המגורים), כך עולים סיכוייו לקבל תעודת בגרות.

2.2 תמורות בחטיבה העליונה – נתיב לימודים וסוג מגמה

לאורך שנים הסיכויים לזכאות לתעודת בגרות היו גבוהים בהרבה בקרב תלמידי הנתיב העיוני מבקרב תלמידי הנתיב הטכנולוגי; אולם מאמצע שנות האלפיים הצטמצמו בהדרגה הפערים בין שני הנתיבים עד שנסגרו כליל בסוף העשור. ב-2012 הגיע שיעור הזכאים בחינוך העברי ל-60.8% בנתיב העיוני לעומת 60.5% בנתיב הטכנולוגי, ובחינוך הערבי ל-53.7% לעומת 53.3%, בהתאמה (תרשים 2). בד בבד עם סגירת הפערים בשיעורי הזכאות בין נתיבי הלימודים חלו בחטיבה העליונה כמה תמורות שהיו קשורות זו בזו:

- שינויים מבניים וחלוקה לסוגי מגמות בנתיב העיוני ובנתיב הטכנולוגי
  - שינויים בהרכב אוכלוסיית התלמידים שלמדו בנתיבים אלה:
- עלייה בחלקם של תלמידי החינוך הערבי שלמדו בנתיב הטכנולוגי
- עלייה בחלקן של הבנות, הן בחינוך העברי והן בחינוך הערבי, שלמדו בנתיב הטכנולוגי.

2.2.1 שינויים מבניים

בשנת 2005 הונהגה רפורמה במבנה של נתיבי הלימודים, והם חולקו לסוגי מגמות על פי נושאי ההתמחות ורמת הדרישות. מידה רבה של הטרוגניות בתוכני הלימודים וברמת הישגי התלמידים התקיימה תמיד, הן בנתיב העיוני והן בנתיב הטכנולוגי,⁴ אך החלוקה שנעשתה במסגרת הרפורמה מאפשרת להבחין בין סוגי המגמות ולבחון אותן לפי הישגי תלמידיהן.

בנתיב העיוני הונהגה חלוקה למגמות לימודים, שהגדולה בהן היא **המגמה העיונית-מדעית**. מגמה זו מיועדת לתלמידים שמקצוע הבחירה שלהם הוא כימיה, פיזיקה או ביולוגיה ברמה של 5 יחידות לימוד. תלמידים אלה נחשבים לבעלי יכולת גבוהה ופוטנציאל לקבל תעודת בגרות העומדת בדרישות הסף של האוניברסיטאות ולהמשיך את לימודיהם במוסדות להשכלה גבוהה. מגמות נוספות בנתיב העיוני שתלמידיהן בולטים בהישגיהם

⁴ למ"ס (2006). *נבחנים בבחינות הבגרות בנתיב הטכנולוגי, 2003*. לקט ממצאים סטטיסטיים. מס' 2006/2. ירושלים: המחבר.

בבחינות הבגרות הן חינוך גופני, מדעים ואמנויות ומוזיקה ומחול. מספר התלמידים במגמות אלו נמוך יחסית, ושתי האחרונות פעלו ב-2012 בחינוך העברי בלבד.

בנתיב הטכנולוגי חולקו מגמות הלימודים לשלוש קבוצות ראשיות, לפי סוג:⁵

המגמות ההנדסיות כוללות את המגמות אלקטרוניקה, מכטרוניקה, תכנה, ביוטכנולוגיה ועוד. גם תלמידי מגמות אלו נחשבים לבעלי יכולת גבוהה ופוטנציאל לקבל תעודת בגרות העומדת בדרישות הסף של האוניברסיטאות ולהמשיך ללימודים גבוהים.

המגמות הטכנולוגיות – חלק מתלמידי מגמות אלו ניגשים לבחינות הבגרות וזכאים לתעודת בגרות, וחלקם זכאים לבגרות חלקית עם תעודה טכנולוגית המאפשרת המשך לימודים לתעודת הנדסאי או טכנאי.

המגמות התעסוקתיות – אף שרוב תלמידי מגמות אלו ניגשים לבחינות הבגרות או לחלק מהן, רק כרבע עד שליש מהתלמידים זכאים לתעודת בגרות.

הרפורמה יושמה לראשונה על תלמידי כיתות י' ממחזור הלימודים תשס"ה (2004/05), ששנת היעד שלהם לבחינות הבגרות וסיום התיכון הייתה 2007.

בשנת 2012 למדו בכיתות יב כ-102 אלף תלמידים; 14% מהם במגמה העיונית-מדעית שבמסגרת הנתיב העיוני, 12% במגמות ההנדסיות, 15% במגמות הטכנולוגיות ו-9% במגמות התעסוקתיות.

יש לציין כי מאז הנהגת הרפורמה חלקם של תלמידי המגמה העיונית-מדעית ושל תלמידי המגמות ההנדסיות היה גדול בחינוך הערבי יותר מבחינוך העברי. יתר על כן, בעוד שבחינוך העברי נשמר לאורך שנים חלקם היחסי של התלמידים בכל סוג מגמה, בחינוך הערבי נצפתה מגמת עלייה בשיעורם של תלמידי מגמות אלו: חלקם של תלמידי המגמה העיונית-מדעית עלה מ-14% ב-2007 ל-20% ב-2012, ואילו חלקם של תלמידי המגמות ההנדסיות עלה מ-14% ל-17%, בהתאמה.

בעקבות זאת חלקם של התלמידים במגמה העיונית-מדעית ב-2012 הגיע ל-20% מתלמידי כיתות יב בחינוך הערבי לעומת 13% מתלמידי יב בחינוך העברי, ואילו שיעור התלמידים במגמות ההנדסיות הגיע ל-17% לעומת 11%, בהתאמה.

---

⁵ לפירוט המגמות השייכות לכל סוג ראו פרק ג, "מונחים, הגדרות והסברים".

**לוח ב. תלמידי כיתות יב, לפי מגזר, נתיב לימודים וסוג מגמה
2012–2007**

2012	2011	2010	2009	2008	2007	2012	2011	2010	2009	2008	2007	
חינוך ערבי						חינוך עברי						
מספרים מוחלטים												
21,290	20,847	20,775	19,653	18,995	19,156	80,975	81,011	82,753	79,811	80,452	82,316	סך הכל
אחוזים												
100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	סך הכל
53.4	52.8	54.4	55.1	56.8	59.5	64.8	66.3	67.2	67.6	67.9	67.9	נתיב עיוני – סך הכל
20.2	20.7	18.8	18.5	15.3	14.3	12.6	12.2	12.5	12.0	12.7	12.1	מזה: מגמה עיונית- מדעית
46.0	46.5	44.7	44.3	42.4	39.6	34.4	32.8	31.8	31.5	31.1	30.9	נתיב טכנולוגי – סך הכל
16.6	17.9	17.9	16.7	16.0	13.8	10.7	10.7	10.7	10.5	10.1	10.1	מגמות הנדסיות
16.3	14.0	13.5	15.2	14.6	14.0	15.3	14.3	13.6	14.1	14.2	14.1	מגמות טכנולוגיות
13.2	14.5	13.3	12.4	11.9	11.8	8.4	7.9	7.6	6.9	6.8	6.7	מגמות תעסוקתיות
0.7	0.7	0.9	0.7	0.8	0.9	0.9	0.9	1.0	0.9	1.1	1.2	נתיב חקלאי – סך הכל

שיעורי זכאות גבוהים במיוחד, הן בחינוך העברי והן בחינוך הערבי, נמצאו בקרב תלמידי המגמה העיונית-מדעית בנתיב העיוני ובקרב תלמידי המגמות ההנדסיות בנתיב הטכנולוגי. ב-2012 ניגשו לבחינות הבגרות קרוב ל-100% מתלמידי מגמות אלו. שיעורי הזכאות **בחינוך העברי** הגיעו בשנה זו ל-92% בקרב תלמידי המגמה העיונית-מדעית, ל-85% בקרב תלמידי המגמות ההנדסיות ו-84% בקרב תלמידי המגמה לחינוך גופני, וזאת לעומת 60% בקרב כלל תלמידי החינוך העברי. **בחינוך הערבי** הגיעו שיעורי הזכאות של תלמידי המגמות ההנדסיות ל-86% ושל תלמידי המגמה העיונית-מדעית ל-73%, לעומת 53% בקרב כלל תלמידי החינוך הערבי. מגמות נוספות שפעלו בחינוך העברי בלבד ובלטו בשיעורי זכאות גבוהים במיוחד היו מגמת מדעים ואמנויות – 93% זכאים ומגמות מוזיקה ומחול – 90% זכאים.

גם שיעורי העומדים בדרישות הסף של האוניברסיטאות היו לרוב גבוהים במיוחד במגמות אלו. **בחינוך העברי** עמדו בדרישות הסף 89% מתלמידי המגמה העיונית-מדעית ו-79% מתלמידי המגמות ההנדסיות לעומת 51% בכלל תלמידי החינוך העברי, ו**בחינוך הערבי** עמדו בדרישות הסף 61% ו-78%, בהתאמה, לעומת 38% בכלל תלמידי החינוך הערבי. בנוגע לחינוך העברי נמצא עוד כי במגמת מדעים ואמנויות שיעור העומדים בדרישות הסף של האוניברסיטאות היה 92% מהתלמידים, במגמות מוזיקה ומחול – 84% ובמגמת חינוך גופני – 78%.

**לוח ג. תלמידי כיתות יב וזכאים לתעודה שעמדו בדרישות הסף של האוניברסיטאות,
לפי מגזר, נתיב לימודים וסוג מגמה
2012**

חינוך ערבי			חינוך עברי			חינוך עברי וערבי			
עמדו בדרישות הסף של האוניברסיטאות	זכאים	תלמידים	עמדו בדרישות הסף של האוניברסיטאות	זכאים	תלמידים	עמדו בדרישות הסף של האוניברסיטאות	זכאים	תלמידים	
אחוז מתלמידי כיתות יב	מספרים מוחלטים	אחוז מתלמידי כיתות יב	מספרים מוחלטים	אחוז מתלמידי כיתות יב	מספרים מוחלטים	אחוז מתלמידי כיתות יב	מספרים מוחלטים	סך הכל	
38.2	53.3	21,290	51.0	60.4	80,975	48.3	59.0	102,265	
37.8	53.7	11,325	52.7	60.8	52,147	50.0	59.5	63,472	
60.6	72.7	4,287	88.8	92.4	10,145	80.4	86.6	14,432	
-	-	-	92.3	93.2	221	92.3	93.2	221	
-	-	-	83.9	89.6	1,362	83.9	89.7	1,362	
33.9	51.4	1,421	68.6	79.6	744	45.8	61.1	2,165	
29.5	57.0	156	77.6	83.7	831	70.0	79.5	987	
21.1	39.4	5,461	38.5	47.9	35,316	36.1	46.8	40,777	
-	-	-	67.6	76.0	3,528	67.6	76.0	3,528	
39.0	53.3	9,756	48.3	60.5	27,669	45.9	58.6	37,425	
78.4	85.6	3,513	79.2	84.9	8,644	79.0	85.1	12,157	
15.2	29.2	3,449	41.0	54.7	12,282	35.4	49.1	15,731	
18.8	42.4	2,794	21.9	39.6	6,743	21.0	40.4	9,537	
32.1	40.7	140	59.5	69.0	706	55.0	64.3	846	

2.2.2 שינויים בהרכב אוכלוסיית התלמידים, לפי נתיב לימודים

חינוך עברי לעומת חינוך ערבי

בעשור האחרון עלה חלקם של תלמידי הנתיב הטכנולוגי מתוך תלמידי כיתות יב: מ-32% בשנת 2000 ל-37% בשנת 2012. העלייה בחלקם של תלמידי הנתיב הטכנולוגי מבטאת בעיקר את השינויים שחלו בחינוך הערבי: חלקם של תלמידי הנתיב העיוני ירד מ-70% ב-2000 ל-53% ב-2012, ואילו חלקם של תלמידי הנתיב הטכנולוגי עלה מ-28.5% ל-46%, בהתאמה.

בחינוך העברי, לעומת זאת, נשמרה לאורך השנים יציבות בחלקם של התלמידים בכל נתיב לימודים. חלקם של תלמידי יב בנתיב העיוני היה כשני שלישים, ושל תלמידי הנתיב הטכנולוגי – כשליש. תלמידי הנתיב החקלאי היו כאחוז אחד מתלמידי כיתות יב.

**לוח ד. תלמידי כיתות יב, לפי מגזר ונתיב לימודים
שנים נבחרות**

2012	2011	2010	2009	2008	2007	2005	2003	2000	
חינוך עברי וערבי									
מספרים מוחלטים									
102,265	101,858	103,528	99,464	99,447	101,472	97,304	96,444	88,729	סך הכל
אחוזים									
100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	סך הכל
62.4	63.5	64.6	65.1	65.7	66.3	64.9	64.0	67.1	עיוני
36.8	35.6	34.4	34.0	33.2	32.6	34.0	34.8	31.7	טכנולוגי
0.8	0.9	1.0	0.9	1.0	1.1	1.1	1.1	1.2	חקלאי
חינוך עברי									
מספרים מוחלטים									
80,975	81,011	82,753	79,811	80,452	82,316	81,366	82,057	76,149	סך הכל
אחוזים									
100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	סך הכל
64.6	66.3	67.2	67.6	67.9	67.9	66.1	64.2	66.6	עיוני
34.6	32.8	31.8	31.5	31.1	30.9	32.8	34.5	32.2	טכנולוגי
0.8	0.9	1.0	0.9	1.1	1.2	1.2	1.3	1.2	חקלאי
חינוך ערבי									
מספרים מוחלטים									
21,290	20,847	20,775	19,653	18,995	19,156	15,938	14,387	12,580	סך הכל
אחוזים									
100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	סך הכל
53.3	52.8	54.4	55.1	56.8	59.5	59.4	63.1	70.1	עיוני
46.0	46.5	44.7	44.3	42.4	39.6	39.9	36.8	28.5	טכנולוגי
0.7	0.7	0.9	0.6	0.8	0.9	0.7	0.1	1.4	חקלאי

מגדר

הנתונים על התפלגות הבנים והבנות לפי נתיבי לימודים מלמדים על כיווני התפתחות מנוגדים בעשור האחרון. **בחינוך העברי** עלה חלקם של הבנים שלמדו בנתיב העיוני מ-59% ב-2000 ל-64% ב-2012, ואילו חלקם בנתיב הטכנולוגי ירד מ-40% ל-36%, בהתאמה. לעומת זאת, חלקן של הבנות שלמדו בנתיב העיוני ירד מ-73% ב-2000 ל-66% ב-2012 ועלה בנתיב הטכנולוגי מ-26% ל-34%, בהתאמה.

בחינוך הערבי ירד חלקם של תלמידי הנתיב העיוני ועלה חלקם של תלמידי הנתיב הטכנולוגי בשני המגדרים. בקרב הבנים עלה חלקם של תלמידי הנתיב הטכנולוגי מ-32% ב-2000 ל-49% ב-2012, ובקרב הבנות מ-25% ל-44%, בהתאמה.

**לוח ה. תלמידי כיתות יב, לפי מגזר, מין ונתיב לימודים
שנים נבחרות**

2012	2011	2010	2009	2008	2007	2005	2003	2000	
חינוך עברי									
בנים									
מספרים מוחלטים									
39,214	39,107	39,744	38,906	39,413	39,708	40,116	40,217	37,012	סך הכל
אחוזים									
100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	סך הכל
63.5	64.4	64.2	64.4	63.8	63.9	61.2	58.0	59.3	עיוני
35.6	34.7	34.7	34.6	35.0	34.9	37.5	40.7	39.6	טכנולוגי
0.9	0.9	1.1	1.0	1.2	1.2	1.3	1.3	1.2	חקלאי
בנות									
מספרים מוחלטים									
41,236	41,306	42,422	40,905	40,788	41,856	41,250	41,840	39,137	סך הכל
אחוזים									
100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	סך הכל
65.6	67.8	69.6	70.5	71.5	71.3	70.7	69.9	73.0	עיוני
33.6	31.3	29.6	28.6	27.6	27.5	28.3	28.7	25.9	טכנולוגי
0.8	0.9	0.8	0.9	0.9	1.2	1.0	1.4	1.2	חקלאי
חינוך ערבי									
בנים									
מספרים מוחלטים									
9,723	9,587	9,309	8,962	8,689	8,588	7,160	6,613	5,776	סך הכל
אחוזים									
100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	סך הכל
50.8	48.7	50.8	50.7	50.7	55.4	54.9	58.4	66.7	עיוני
48.6	50.4	48.5	48.7	48.5	43.9	44.4	41.4	32.2	טכנולוגי
0.6	0.9	0.8	0.6	0.7	0.8	0.7	0.1	1.1	חקלאי
בנות									
מספרים מוחלטים									
11,557	11,251	11,458	10,691	10,438	10,468	8,778	7,774	6,804	סך הכל
אחוזים									
100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	סך הכל
55.5	56.2	57.3	58.7	61.5	62.7	63.0	67.0	73.0	עיוני
43.8	43.1	41.7	40.6	37.7	36.3	36.2	32.9	25.4	טכנולוגי
0.7	0.7	1.0	0.7	0.8	0.9	0.8	0.0	1.6	חקלאי

במגמות שבלטו בשיעורי זכאות גבוהים **בחינוך העברי** היו הבנות 54% מתלמידי המגמה העיונית-מדעית וכשני שלישים מתלמידי המגמות מדעים ואמנויות ומוזיקה ומחול, בעוד שהבנים היו 68% מתלמידי המגמות ההנדסיות ו-61% מתלמידי מגמת חינוך גופני. **בחינוך הערבי** היו הבנות 63% מתלמידי המגמה העיונית-מדעית, ושלא כבחינוך העברי הן היו 62% מתלמידי מגמת חינוך גופני ו-58% מתלמידי המגמות ההנדסיות.

שיעורי הזכאות לתעודת בגרות היו לרוב גבוהים בקרב הבנות מבקרב הבנים ועמדו בחינוך העברי על 65% לעומת 55%. בחינוך הערבי היה הפער גדול אף יותר – 62% לעומת 43%, בהתאמה.

שיעורי הזכאות **במגמה העיונית-מדעית** הגיעו בחינוך העברי ל-94% בקרב הבנות לעומת 91% בקרב הבנים, ובחינוך הערבי ל-77% לעומת 66%, בהתאמה. בנוגע **למגמות ההנדסיות** נמצא כי בחינוך העברי

שיעורי הזכאות בקרב הבנים ובקרב הבנות היו דומים – 85% מתלמידי כיתות יב, בעוד שבחינוך הערבי שיעורי הזכאות בקרב הבנות הגיעו ל-90% לעומת 80% בקרב הבנים. בשאר המגמות, הן בחינוך העברי והן בחינוך הערבי, שיעורי הזכאות היו גבוהים יותר בקרב הבנות. גם שיעורי העומדים בדרישות הסף של האוניברסיטאות מתלמידי כיתות יב היו לרוב גבוהים יותר בקרב הבנות, הן בממוצעים הכוללים עבור החינוך העברי ועבור החינוך הערבי, והן בקרב תלמידי המגמות השונות.

לוח ו. תלמידי כיתות יב וזכאים לתעודה שעמדו בדרישות הסף של האוניברסיטאות,

לפי מין, מגזר, נתיב לימודים וסוג מגמה

2012

עמדו בדרישות הסף של האוניברסיטאות			זכאים			תלמידים			
בנות	בנים	סך הכל	בנות	בנים	סך הכל	בנות	בנים	סך הכל	
חינוך עברי									
מספרים מוחלטים									
22,485	18,796	41,281	27,026	21,923	48,949	41,367	39,608	80,975	סך הכל
אחוז מתלמידי כיתות יב									
54.3	47.5	51.0	65.3	55.3	60.4	51.1	48.9	100.0	סך הכל
58.2	46.7	52.7	67.7	53.3	60.8	52.1	47.9	100.0	נתיב עיוני – סך הכל
89.9	84.7	88.8	93.8	90.8	92.4	54.2	45.8	100.0	מזה: מגמה עיונית-מדעית
93.0	91.0	92.3	94.4	91.0	93.2	64.7	35.3	100.0	מדעים ואמנויות
82.7	86.0	83.9	90.9	87.6	89.6	62.7	37.3	100.0	מוזיקה ומחול
76.6	63.4	68.6	84.9	76.2	79.6	39.1	60.9	100.0	חינוך
80.9	75.5	77.6	88.9	80.5	83.7	39.0	61.0	100.0	חינוך גופני
44.9	31.6	38.5	56.4	38.8	47.9	51.8	48.2	100.0	מגמה עיונית כללית
46.7	49.9	48.3	60.5	60.5	60.5	50.0	50.0	100.0	נתיב טכנולוגי – סך הכל
78.7	79.4	79.2	84.7	85.1	84.9	32.3	67.7	100.0	מגמות הנדסיות
50.6	30.1	41.0	64.3	43.7	54.7	53.4	46.6	100.0	מגמות טכנולוגיות
20.9	23.9	21.9	39.8	39.3	39.6	66.4	33.6	100.0	מגמות תעסוקתיות
64.5	54.2	59.5	75.2	62.4	69.0	51.4	48.6	100.0	נתיב חקלאי – סך הכל
חינוך ערבי									
מספרים מוחלטים									
5,147	2,984	8,131	7,125	4,217	11,342	11,560	9,730	21,290	סך הכל
אחוז מתלמידי כיתות יב									
44.5	30.7	38.2	61.6	43.3	53.3	54.3	45.7	100.0	סך הכל
42.9	31.1	37.8	60.5	44.9	53.7	56.5	43.5	100.0	נתיב עיוני – סך הכל
64.1	54.7	60.6	76.9	65.6	72.7	62.8	37.2	100.0	מזה: מגמה עיונית-מדעית
37.1	29.9	33.9	57.4	43.8	51.4	55.5	44.5	100.0	חינוך
29.2	30.0	29.5	63.5	46.7	57.0	61.5	38.5	100.0	חינוך גופני
24.9	17.1	21.1	45.7	32.6	39.4	51.8	48.2	100.0	מגמה עיונית כללית
46.9	30.5	39.0	63.6	42.2	60.5	51.7	48.3	100.0	נתיב טכנולוגי – סך הכל
82.1	73.2	78.4	89.6	80.2	84.9	58.0	42.0	100.0	מגמות הנדסיות
28.0	8.7	15.2	44.4	21.3	54.7	34.0	66.0	100.0	מגמות טכנולוגיות
19.9	16.7	18.8	47.1	33.5	39.6	65.7	34.3	100.0	מגמות תעסוקתיות
34.5	28.6	32.1	46.4	32.1	68.0	60.0	40.0	100.0	נתיב חקלאי – סך הכל

2.3 פיקוח בחינוך העברי

מערכות הפיקוח על בתי הספר בחינוך העברי (כללי; מינהל חינוך דתי – מח"ד; חרדי) מאופיינות על פי הזיקה שלהן לחינוך דתי. הן נבדלות זו מזו, בין השאר, בתוכני הלימוד ובהשקפות ערכיות כמו אופן ההתייחסות לנושא בחינות הבגרות וללימודים גבוהים.

בתי הספר שבפיקוח הכללי ובפיקוח מח"ד דמו הן בשיעורי הנבחנים והן בשיעורי הזכאים לתעודת בגרות. ב-2012 ניגשו לבחינות הבגרות 93% מתלמידי יב בפיקוח הכללי ו-94% מתלמידי יב בפיקוח מח"ד, ו-71% ו-72%, בהתאמה, נמצאו זכאים לתעודה. לעומת זאת מהפיקוח החרדי נבחנו רק 27% מתלמידי כיתות יב, ו-10% מהתלמידים (שהם 38% מהנבחנים) נמצאו זכאים לתעודה.

עם זאת, בדיקה לאורך שנים מלמדת כי שיעור הניגשים לבחינות הבגרות במסגרת הפיקוח החרדי כמעט הכפיל עצמו – מ-15% ב-2000 ל-27% ב-2012, ושיעור הזכאים לתעודה עלה מ-6% ל-10%, בהתאמה. בהערכת הנתונים יש להביא בחשבון כי באותן שנים חלה עלייה, הן בשיעורי הנבחנים והן בשיעורי הזכאים, גם במסגרת הפיקוח הכללי ופיקוח מח"ד.

לוח ז. נבחנים בבחינות הבגרות וזכאים לתעודה מתלמידי כיתות יב, לפי פיקוח חינוך עברי, שנים נבחרות

אחוזים								
2012	2011	2010	2009	2007	2005	2002	2000	
נבחנים מתלמידי כיתות יב								
81.6	81.6	81.9	81.9	81.8	82.2	79.8	79.4	סך הכל
93.1	92.4	92.7	92.1	92.2	91.1	88.8	87.7	כללי
94.0	93.1	93.8	92.6	91.8	91.6	91.8	88.7	מינהל חינוך דתי (מח"ד)
26.8	28.2	25.3	24.3	22.7	22.6	15.6	14.9	חרדי
זכאים מתלמידי כיתות יב								
60.5	58.5	57.8	56.4	54.4	55.1	56.3	52.1	סך הכל
71.0	68.4	66.6	64.3	62.0	62.3	63.2	57.4	כללי
72.0	68.5	69.0	65.7	63.7	61.5	66.3	61.2	מינהל חינוך דתי (מח"ד)
10.1	10.3	9.6	11.0	9.0	9.1	6.8	6.0	חרדי

הפיקוח החרדי נבדל משתי מערכות הפיקוח האחרות לא רק בגישתו כלפי בחינות הבגרות אלא גם בהרכב אוכלוסיית הנבחנים והזכאים שבו. בדיקות לאורך שנים מלמדות כי שיעורי הניגשים לבחינות הבגרות מקרב תלמידי הפיקוח הכללי ומינהל החינוך הדתי גבוהים אך במעט בקרב הבנות מבקרב הבנים, בעוד שבפיקוח החרדי רובם המכריע של הנבחנים הן בנות. עם זאת נמצא כי בעשור האחרון הצטמצם הפער בין שיעורי הבנות והבנים הנבחנים במסגרת הפיקוח החרדי מ-26% מקרב הבנות לעומת 3% מקרב הבנים ב-2000, ל-38% לעומת 14%, בהתאמה, ב-2012. שיעורי הזכאות בקרב הנבחנים היו אף הם גבוהים יותר בקרב הבנות: ב-2012 קיבלו תעודת בגרות 46% מהן לעומת 12% מהבנים. בעקבות זאת גם ב-2012 בנות עדיין היו הרוב המכריע הן של הנבחנים והן של הזכאים בפיקוח החרדי – 76% ו-92%, בהתאמה.

**לוח ח. תלמידי כיתות יב, נבחנים בבחינות הבגרות וזכאים לתעודה, לפי פיקוח ומין
חינוך עברי, 2012**

זכאים מהנבחנים	זכאים מהתלמידים	נבחנים מהתלמידים	זכאים	נבחנים	תלמידים		
					אחוזים	מספרים מוחלטים	
אחוז בכל תא			אחוזים		אחוזים		
כללי							
76.2	71.0	93.1	100.0	100.0	100.0	52,594	סך הכל
72.4	66.2	91.5	46.9	49.3	50.2	26,405	בנים
80.0	75.7	94.7	53.1	50.7	49.8	26,189	בנות
מינהל חינוך דתי (מח"ד)							
76.6	72.0	94.0	100.0	100.0	100.0	14,146	סך הכל
70.2	64.8	92.3	42.4	46.3	47.1	6,662	בנים
82.1	78.4	95.4	57.6	53.7	52.9	7,484	בנות
חרדי							
37.7	10.1	26.8	100.0	100.0	100.0	14,235	סך הכל
12.3	1.7	14.0	7.9	24.1	46.0	6,541	בנים
45.7	17.2	37.6	92.1	75.9	54.0	7,694	בנות

מאחר שבתי הספר בפיקוח החרדי אינם נוטים להגיש את תלמידיהם לבחינות הבגרות, אחוז הזכאים לתעודת בגרות בכל יישוב הושפע מחלקם של תלמידי הפיקוח החרדי שהתגוררו בו ושל אלה מהם שניגשו לבחינות הבגרות (ראו הסברים למפות בסעיף 5 וכן הנתונים בלוח 11).

2.4 דת בחינוך הערבי

בדיקות לאורך שנים מלמדות שלערכים הנוצרים שיעורי ההצלחה הגבוהים ביותר בבחינות הבגרות. ב-2012 היו זכאים לתעודת בגרות 69% מהתלמידים הנוצרים, וזאת לעומת 64% מהתלמידים הדרוזים, 50% מהתלמידים המוסלמים ו-60% מתלמידי החינוך העברי.

הפער בין הערכים הנוצרים לעמיתיהם בני הדתות האחרות גדל בנוגע לנגישות ללימודים גבוהים: 61% מהערבים הנוצרים עמדו בדרישות הסף של האוניברסיטאות, לעומת 35% מהמוסלמים, 45% מהדרוזים ו-51% מתלמידי החינוך העברי. כך אף על פי שהערבים הנוצרים היו 9% מתלמידי כיתות יב בחינוך הערבי, בקרב הזכאים לתעודה שעמדו בדרישות הסף של האוניברסיטאות הגיע חלקם ל-14%.

**לוח ט. תלמידי כיתות יב, נבחנים בבחינות הבגרות וזכאים לתעודה
שעמדו בדרישות הסף של האוניברסיטאות, לפי דת
חינוך ערבי, 2012**

עמדו בדרישות הסף של האוניברסיטאות מהזכאים	עמדו בדרישות הסף של האוניברסיטאות מהתלמידים	זכאים מהתלמידים	נבחנים מהתלמידים	עמדו בדרישות הסף של האוניברסיטאות	זכאים	תלמידים		
						אחוזים	מספרים מוחלטים	
אחוז בכל תא			אחוזים		אחוזים			
65.9	38.2	53.3	92.5	100.0	100.0	100.0	21,290	סך הכל
69.5	35.0	50.4	91.8	74.6	77.0	81.5	17,309	מוסלמים
88.2	60.8	69.0	96.1	13.8	11.2	8.6	1,838	נוצרים
70.4	45.4	64.4	96.4	11.8	11.8	9.9	2,081	דרוזים

2.5 השכלת האם בחינוך העברי⁶

נמצא כי ככל שמספר שנות הלימוד של האם גדול יותר, כך עולים סיכויי של התלמיד לגשת לבחינות הבגרות ולעמוד בהן בהצלחה. כך לדוגמה, 75% מהתלמידים בחינוך העברי שלאמם השכלה של 16 שנות לימוד ויותר היו זכאים לתעודת בגרות, לעומת 43% מהתלמידים שלאמם השכלה נמוכה (עד 8 שנות לימוד). הפער בין הקבוצות בולט יותר בנוגע לנגישות הזכאים ללימודים גבוהים: כמעט כל הזכאים שלאמם השכלה של 16 שנות לימוד ויותר (95.5%) עמדו בדרישות הסף של האוניברסיטאות לעומת שני שלישים (65%) מן הזכאים שלאמם השכלה נמוכה.

לוח י. תלמידי כיתות יב, נבחנים בבחינות הבגרות וזכאים לתעודה שעמדו בדרישות הסף של האוניברסיטאות, לפי שנות לימוד של האם חינוך עברי, 2012

עמדו בדרישות הסף של האוניברסיטאות מהזכאים	עמדו בדרישות הסף של האוניברסיטאות מהתלמידים	זכאים מהתלמידים	נבחנים מהתלמידים	תלמידים	
אחוז בכל תא				מספרים מוחלטים	
84.3	51.0	60.4	81.6	80,975	סך הכל
					שנות לימוד של האם
64.6	27.8	43.1	76.9	2,253	עד 8
77.6	45.6	58.9	85.1	36,365	9-12
89.6	61.1	68.2	84.3	14,509	13-15
95.5	71.3	74.6	83.7	17,899	+16
73.0	24.4	33.5	62.1	9,949	לא ידוע

עוד נמצא כי ככל שמספר שנות הלימוד של האם גדול יותר, כך עולים סיכויי של התלמיד ללמוד במגמות הישגיות, שבהן סיכוי גבוה לקבל תעודת בגרות העומדת בדרישות הסף של האוניברסיטאות. כך לדוגמה, אחוז התלמידים שלאמם השכלה של 16 שנות לימוד ויותר ולמדו במגמה העיונית-מדעית, היה גבוה פי שלושה מאחוז התלמידים שלאמם השכלה נמוכה ולמדו במגמה זו (19.5% לעומת 6%), ואילו אחוז התלמידים שלאמם השכלה של 13 שנות לימוד ויותר ולמדו במגמות ההנדסיות, היה גבוה פי 1.6 מאחוז התלמידים שלאמם השכלה נמוכה ולמדו במגמה זו (13% לעומת 8%).

⁶ נתוני השכלת האם בחינוך העברי אינם מוצגים בפרסום זה בשל אחוז גבוה יחסית של מקרי לא ידוע.

**לוח יא. תלמידי כיתות יב, לפי נתיב לימודים, סוג מגמה ושנות לימוד של האם
חינוך עברי, 2012**

סך הכל חקלאי –	נתיב לימודים						תלמידים		סך הכל שנות לימוד של האם
	טכנולוגי			עיוני					
	סוג מגמה			סך הכל	מגמה עיונית- מדעית	סך הכל	אחוזים	מוספרים מוחלטים	
תעסוקתיות	טכנולוגיות	הנדסיות							
0.9	8.4	15.3	10.7	34.4	12.6	64.8	100.0	80,975	סך הכל
1.2	13.9	26.2	7.7	47.8	5.8	51.0	100.0	2,253	עד 8
0.8	10.4	18.8	10.0	39.2	10.6	59.9	100.0	36,365	9–12
1.2	7.9	12.8	12.8	33.5	15.7	65.3	100.0	14,509	13–15
0.8	2.4	9.6	12.6	24.6	19.5	74.6	100.0	17,899	+16
0.8	11.0	13.6	7.5	32.1	4.5	67.1	100.0	9,949	לא ידוע

2.6 אשכול חברתי-כלכלי של יישוב המגורים

שיוך יישובים לאשכול חברתי-כלכלי מתבסס על מדד חברתי-כלכלי שפותח בלמ"ס. המדד מבטא את הרמה החברתית-כלכלית של כל יישוב; מהאשכול הראשון – שכולל את היישובים בעלי הערכים הנמוכים ביותר במדד, ועד לאשכול העשירי – שבו נכללים היישובים בעלי הערכים הגבוהים ביותר במדד.

בחינוך העברי נמצא קשר בין הרמה החברתית-כלכלית של יישוב המגורים לבין הסיכוי לגשת לבחינות הבגרות ולעמוד בהן בהצלחה. ככל שיישוב המגורים נמצא במקום גבוה יותר במדד החברתי-כלכלי, כך עולים סיכויי ההצלחה בכל אחד מהמדדים הבסיסיים של בחינות הבגרות: שיעור הניגשים לבחינות הבגרות, שיעור הזכאים לתעודה ושיעור העומדים בדרישות הסף של האוניברסיטאות. עם זאת, יש להביא בחשבון שאחוז הנבחנים הנמוך באשכולות 1–4 שבתחתית המדד הושפע מכך שבאשכולות אלו נכללים יישובים אחדים שבהם רוב התלמידים למדו בבתי ספר השייכים לפיקוח החרדי, שכאמור אינו נוטה לכוון את תלמידיו לגשת לבחינות הבגרות.

בחינוך הערבי התמונה אינה אחידה. רוב התלמידים התגוררו ביישובים השייכים לאשכולות 1–4, אשר לגביהם לא נמצא קשר מונוטוני בין המעמד החברתי-כלכלי של היישוב לבין שיעורי הנבחנים והזכאים. עם זאת, שיעור הזכאים שעמדו בדרישות הסף של האוניברסיטאות בקרב תלמידים שהתגוררו ביישובים מאשכולות 3–8 היה גבוה יותר מהשיעור בקרב תלמידים שהתגוררו ביישובים מאשכולות 1–2, שבתחתית המדד.

**לוח יב. תלמידי כיתות יב, נבחנים בבחינות הבגרות וזכאים לתעודה
שעמדו בדרישות הסף של האוניברסיטאות,
לפי מגזר ולפי אשכול חברתי-כלכלי של יישוב המגורים
2012**

עמדו בדרישות הסף של האוניברסיטאות מהזכאים	עמדו בדרישות הסף של האוניברסיטאות מהתלמידים	זכאים מהתלמידים	נבחנים מהתלמידים	תלמידים	
אחוז בכל תא				מספרים מוחלטים	
חינוך עברי					
84.3	51.0	60.5	81.6	80,975	סך הכל
					אשכול חברתי-כלכלי
					של יישוב המגורים
55.4	7.0	12.7	34.7	1,766	2-1
78.7	28.8	36.6	57.9	19,695	4-3
81.3	53.3	65.5	89.1	37,297	6-5
91.1	69.7	76.5	93.6	20,674	8-7
95.3	79.2	83.1	96.5	1,503	10-9
חינוך ערבי					
71.7	38.2	53.3	92.5	21,290	סך הכל
					אשכול חברתי-כלכלי
					של יישוב המגורים
68.6	37.8	55.0	92.8	10,430	2-1
75.9	39.7	52.3	93.7	8,391	4-3
73.1	36.7	50.2	84.8	763	6-5
76.7	49.4	64.3	90.3	709	8-7

עוד נמצא כי **בחינוך העברי** ככל שהרמה החברתית-כלכלית של יישוב המגורים גבוהה יותר, כך עולה חלקם של התלמידים שלומדים במגמה העיונית-מדעית. כך לדוגמה, במגמה זו למדו 19% מהתלמידים ביישובים מאשכולות 8-7 ו-23% מהתלמידים ביישובים מאשכולות 9-10 שבראש המדד, לעומת 1.5% ו-7% ביישובים מאשכולות 2-1 ו-3-4, בהתאמה. במגמות ההנדסיות הייתה התפלגות התלמידים מאוזנת יותר. בהתייחסות לנתונים יש להביא בחשבון את היישובים באשכולות 1-4, שרוב תלמידיהם חרדים ואינם נוטים ללמוד במגמות אלו.

לעומת זאת **בחינוך הערבי** נמצא קשר חיובי בין המדד החברתי-כלכלי של יישובים לבין לימודים במגמות ההנדסיות: ככל שהרמה החברתית-כלכלית של יישוב המגורים גבוהה יותר, כך עולה חלקם של התלמידים במגמות אלו – מ-14% ביישובים מאשכולות 2-1 עד 25.5% ביישובים מאשכולות 7-8. במגמה העיונית-מדעית, לעומת זאת, כיוון הקשר היה שלילי: ככל שהרמה החברתית-כלכלית של יישוב המגורים גבוהה יותר, כך יורד חלקם של התלמידים הלומדים בה: מ-22% מהתלמידים שהתגוררו ביישובים מאשכולות 2-1 עד 12% מהתלמידים שהתגוררו ביישובים מאשכולות 7-8.

**לוח י.ג. תלמידי כיתות יב, לפי מגזר, נתיב לימודים וסוג מגמה
ולפי אשכול חברתי-כלכלי של יישוב המגורים
2012**

סך הכל חקלאי –	נתיב לימודים						תלמידים		
	טכנולוגי			עיוני					
	סוג מגמה			סך הכל	מזה: מגמה עיונית- מדעית	סך הכל	אחוזים	מספרים מוחלטים	
	תעסוקתיות	טכנולוגיות	הנדסיות						
	אחוזים								
	חינוך עברי								
0.9	8.4	15.3	10.7	34.4	12.6	64.8	100.0	80,975	סך הכל
									אשכול חברתי-כלכלי
									של יישוב המגורים
0.2	11.9	5.7	5.3	22.9	1.5	76.9	100.0	1,766	2-1
0.6	9.6	12.0	8.0	29.6	6.8	69.8	100.0	19,695	4-3
0.8	9.0	18.6	12.5	40.1	12.1	59.1	100.0	37,297	6-5
1.0	6.1	13.4	10.8	30.3	19.1	68.7	100.0	20,674	8-7
6.9	3.3	11.2	8.5	23.0	22.8	70.1	100.0	1,503	10-9
									סך הכל
0.7	13.2	16.3	16.6	46.0	20.2	53.4	100.0	21,290	אשכול חברתי-כלכלי
									של יישוב המגורים
0.2	13.0	14.8	14.0	41.8	22.2	58.0	100.0	10,430	2-1
1.2	12.7	17.2	18.4	48.3	19.9	50.5	100.0	8,391	4-3
1.2	21.4	19.4	23.8	64.6	13.0	34.2	100.0	763	6-5
0.1	10.0	16.6	25.5	52.2	11.6	47.7	100.0	709	8-7

3. רמת תעודת הבגרות – 2012

3.1 בחינות ברמה מוגברת באנגלית, במתמטיקה ובמקצועות מדעיים אחרים

שיעור הנבחנים ברמה מוגברת הוא אמצעי להערכת רמתה של תעודת הבגרות. בחינות הבגרות ניתנות לפי מספר יחידות הלימוד בכל מקצוע, מהרמה הבסיסית, הכוללת 1–3 יחידות, ועד לרמה המוגברת הכוללת 4 יחידות או יותר. מקצועות ברמה מוגברת נלמדים בהרחבה, והם מכוונים להמשך לימודים באותו תחום.

הנתונים מלמדים כי השיעורים של כלל הנבחנים ברמה מוגברת **באנגלית ובמתמטיקה** ושל אלה מהם שנבחנו ברמת 5 יחידות לימוד היו גבוהים יותר בחינוך העברי.

ציון עובר באנגלית ברמת 4 יחידות לימוד לפחות הוא אחת מדרישות הסף של האוניברסיטאות, והנתונים על הנבחנים ברמה זו יכולים ללמד על תכנותיהם להמשך לימודים בעתיד. ב-2012 נבחנו ברמה מוגברת **באנגלית** קרוב לשלושה רבעים (71%) מנבחני הבגרות בחינוך העברי לעומת מחצית (50%) מנבחני הבגרות בחינוך העברי. **בחינוך העברי** רוב הנבחנים ברמה מוגברת באנגלית (59%), שהם 42% מכלל נבחני הבגרות, נבחנו ברמת 5 יחידות. לעומת זאת **בחינוך העברי** הסתפקו רוב הנבחנים ב-4 יחידות, ושיעור הנבחנים ברמת 5 יחידות היה 11%.

במתמטיקה נבחנו ברמה מוגברת 34% מנבחני החינוך העברי, ו-13% מהם נבחנו ברמת 5 יחידות לימוד, לעומת 26.5% ו-8% מנבחני החינוך העברי, בהתאמה.

כל הנבחנים ברמה מוגברת במקצועות המדעיים האחרים ניגשו לבחינות ברמת 5 יחידות לימוד. **במדעי המחשב** שיעור הנבחנים ברמת 5 יחידות בחינוך העברי היה כפול משיעור הנבחנים בחינוך העברי. שיעורי הנבחנים ברמה זו **בכימיה ובביולוגיה** היו גבוהים בהרבה בחינוך העברי מבחינוך העברי, **ובפיזיקה** נמצא שיעור דומה של נבחנים בשני המגזרים.

תלמידי המגמה העיונית-מדעית והמגמות ההנדסיות בלטו, הן בחינוך העברי והן בחינוך העברי, בשיעורים גבוהים במיוחד של נבחנים ברמה מוגברת באנגלית ובמתמטיקה ושל נבחנים ברמת 5 יחידות לימוד במקצועות המדעיים האחרים. כן נמצאו שיעורים גבוהים של נבחנים ברמת 5 יחידות בביולוגיה בקרב תלמידי התיכון החקלאי.

בנוגע ל**חינוך העברי** נמצא כי שיעורי הבנים והבנות שנבחנו ברמה מוגברת באנגלית, ואלה מהם שנבחנו ברמת 5 יחידות לימוד – היו דומים. שיעורי הבנים והבנות שנבחנו ברמה מוגברת במתמטיקה היו דומים, אך אחוז הנבחנים ברמת 5 יחידות היה גבוה יותר בקרב הבנים – 16% לעומת 11%, בהתאמה. **במקצועות המדעיים האחרים** בנים נטו יותר מבנות להיבחן ברמת 5 יחידות בפיזיקה ובמדעי המחשב, ובנות העדיפו להיבחן ברמה זו בביולוגיה.

בחינוך העברי שיעורי הנבחנים ברמה מוגברת ואלה מהם שנבחנו ברמת 5 יחידות לימוד הן באנגלית והן במתמטיקה – היו גבוהים יותר בקרב הבנות. שיעורי הבנות שנבחנו ברמת 5 יחידות בביולוגיה ובכימיה היו גבוהים בהרבה משיעורי הבנים, ואילו שיעורי הנבחנים בפיזיקה ובמדעי המחשב היו דומים בשני המגזרים.

**לוח יד. נבחנים ברמה מוגברת(1) באנגלית, במתמטיקה ובמקצועות מדעיים אחרים,
לפי מגזר ולפי נתיב לימודים, סוג מגמה ומין
2012**

מקצועות מדעיים אחרים				מתמטיקה		אנגלית		נבחנים	
נבחנו ברמת 5 יחידות				מזה: ברמת 5 יחידות	נבחנו ברמה מוגברת – סך הכל	מזה: ברמת 5 יחידות	נבחנו ברמה מוגברת – סך הכל		
מדעי המחשב	ביולוגיה	כימיה	פיזיקה						
אחוז מהנבחנים									
7.0	18.9	8.4	8.8	12.2	32.5	34.9	66.3	85,768	סך כולל
חינוך עברי									
8.0	14.5	6.2	8.9	13.3	34.2	41.9	71.0	66,074	סך הכל
6.2	17.5	7.0	8.0	12.9	35.4	45.6	75.9	40,731	עיוני – סך הכל
13.6	34.4	18.2	20.5	27.9	62.8	71.4	94.1	10,130	מזה: מגמה עיונית-מדעית
10.9	8.6	4.6	10.5	13.9	32.1	35.8	62.9	24,624	טכנולוגי – סך הכל
28.8	14.8	12.2	27.8	33.2	64.7	62.6	88.0	8,457	מזה: מגמות הנדסיות
3.0	52.8	10.3	8.9	15.3	40.3	45.9	72.6	667	חקלאי – סך הכל
מין									
11.9	12.0	5.6	13.6	15.9	34.9	42.8	70.3	31,232	בנים
4.4	16.8	6.7	4.8	11.0	33.6	41.1	71.6	34,842	בנות
חינוך ערבי									
3.9	33.5	15.8	8.3	8.4	26.5	11.3	50.4	19,694	סך הכל
מזה:									
1.6	46.3	19.4	5.5	6.2	22.8	9.1	50.3	10,478	עיוני – סך הכל
2.1	62.0	37.4	10.3	12.1	39.3	14.6	74.6	4,247	מזה: מגמה עיונית-מדעית
6.6	18.6	11.7	11.6	11.0	30.8	13.9	50.4	9,072	טכנולוגי – סך הכל
14.6	32.7	26.1	27.8	25.9	67.5	30.1	91.4	3,505	מזה: מגמות הנדסיות
מין									
4.2	26.5	10.9	8.7	7.3	22.2	9.4	43.3	8,644	בנים
3.6	38.9	19.5	8.0	9.3	29.8	12.8	55.9	11,050	בנות

(1) 4 יחידות לימוד לפחות.

3.2 מקבלי תעודת בגרות בהצטיינות

תעודת בגרות בהצטיינות היא תעודה העומדת בקריטריונים האלה:

- כוללת 30 יחידות לימוד לפחות;

- ממוצע הציונים הוא 90 לפחות;

- כוללת 5 יחידות לימוד באנגלית ולפחות 4 יחידות לימוד במתמטיקה.

ב-2012 6% מתלמידי כיתות יב בחינוך העברי⁷ ו-4% מתלמידי כיתות יב בחינוך הערבי קיבלו תעודת בגרות בהצטיינות. מן הזכאים לתעודת בגרות הגיע חלקם של המצטיינים ל-8% בחינוך העברי לעומת 7% בחינוך הערבי.

בחינוך העברי הגיעו שיעורי המצטיינים, הן במגמה העיונית-מדעית והן במגמות ההנדסיות, ל-14% מן התלמידים – יותר מפי 2 משיעור המצטיינים הכולל בחינוך העברי. **בחינוך הערבי** היה שיעור המצטיינים במגמות ההנדסיות 14%, לעומת 5% במגמה העיונית-מדעית ו-4% מכלל תלמידי החינוך הערבי.

⁷ לא כולל את תלמידי הפיקוח החרדי, שרובם אינם ניגשים לבחינות הבגרות.

עוד נמצא כי יש קשר בין הרקע החברתי-כלכלי של התלמיד לבין סיכוייו לקבל תעודת בגרות בהצטיינות: **בחינוך העברי ככל שמספר שנות הלימוד של האם גדול יותר – כך עולה שיעור המצטיינים: מ-2%–4% בקרב זכאים שלאמם השכלה נמוכה ובינונית, בהתאמה, ל-9% ו-16% בקרב זכאים שלאמם השכלה של 13–15 ושל 16 שנות לימוד ויותר, בהתאמה. מגמה דומה נמצאה לגבי הרמה החברתית-כלכלית של יישוב המגורים:** שיעור המצטיינים מן הזכאים ביישובים המאופיינים ברמה חברתית-כלכלית גבוהה (אשכולות 7–8 ו-9–10) היה גדול פי 2.5 משיעור המצטיינים שנמצא בקרב זכאים שהתגוררו ביישובים מאשכולות 1–2, שבתחתית המדד החברתי-כלכלי: 12% לעומת 5%.

בחינוך הערבי השיעור של מקבלי תעודת בגרות בהצטיינות היה גבוה יותר בקרב זכאים שהתגוררו ביישובים מאשכולות 5–6 ו-7–8: 12% ו-13%, בהתאמה, לעומת 6% בקרב זכאים שהתגוררו ביישובים מאשכולות 1–2 ו-9% בקרב זכאים שהתגוררו ביישובים מאשכולות 3–4.

לוח טו. זכאים לתעודת בגרות בהצטיינות, לפי מגזר ולפי תכונות נבחרות (1)2012

חינוך ערבי				חינוך עברי				
מצטיינים מהעומדים בדרישות הסף של האוניברסיטאות	מצטיינים מהזכאים	מצטיינים מהתלמידים	תלמידים	מצטיינים מהעומדים בדרישות הסף של האוניברסיטאות	מצטיינים מהזכאים	מצטיינים מהתלמידים	תלמידים	
אחוז בכל תא			מספרים מוחלטים	אחוז בכל תא			מספרים מוחלטים	
10.2	7.3	3.9	21,290	9.8	8.4	6.0	66,740	סך הכל
7.1	5.0	2.7	11,325	9.6	8.3	6.3	41,312	נתיב עיוני – סך הכל מזה: מגמה עיונית-מדעית
7.8	6.5	4.7	4,287	15.4	14.8	13.7	10,126	נתיב טכנולוגי – סך הכל
13.8	10.1	5.4	9,756	10.4	8.4	5.5	24,664	מגמות הנדסיות
18.1	16.6	14.2	3,513	16.7	15.7	13.8	8,216	מגמות טכנולוגיות
4.9	2.6	0.7	3,449	3.7	2.8	1.6	11,399	מגמות תעסוקתיות
0.6	0.2	0.1	2,794	2.5	1.4	0.6	5,049	
..	..	..	..	10.2	8.8	6.2	698	נתיב חקלאי – סך הכל
9.1	6.4	2.8	9,723	10.0	8.6	5.7	32,992	מין
10.8	7.8	4.8	11,557	9.7	8.2	6.3	33,618	בנים
								בנות
								שנות לימוד של האם
				3.4	2.2	1.1	1,907	עד 8
				5.2	4.1	2.7	31,886	9–12
				10.2	9.3	7.6	11,782	13–15
				16.3	15.6	13.8	14,985	+16
								אשכול חברתי-כלכלי של יישוב המגורים
8.4	5.7	3.2	10,430	6.7	4.8	2.3	258	1–2
11.7	8.9	4.6	8,391	8.7	7.0	4.4	10,820	3–4
16.8	12.3	6.2	763	7.8	6.4	4.4	34,280	5–6
16.6	12.7	8.2	709	12.8	11.7	9.2	19,861	7–8
-	-	-	-	12.0	11.5	9.6	1,483	9–10

(1) לא כולל את תלמידי הפיקוח החרדי.

4. לא-זכאים לתעודת בגרות, לפי ההישג היחסי בבחינות – 2012

אי-זכאות לתעודת בגרות יכולה לנבוע מסיבות שונות: חסר במקצוע חובה, חסר במקצוע מוגבר, צבירה של פחות מ-20 יחידות לימוד (מספר היחידות המינימלי הנדרש לקבלת תעודת בגרות) ועוד. בפרסום זה מספר יחידות הלימוד שצבר הנבחן הוא האינדיקטור העיקרי לבחינת ה"מרחק" בינו לבין תעודת הבגרות (אם כי יכולים להיות לא-זכאים שצברו יותר מ-20 יחידות לימוד, אך לא עמדו בתנאים אחרים).

כשליש מהניגשים לבחינות הבגרות נמצאו לא-זכאים לתעודה. 26% מהלא-זכאים בחינוך העברי ו-28% מהלא-זכאים בחינוך הערבי צברו 18 יחידות לימוד לפחות והיו קרובים להשלמת תעודת הבגרות. נתונים אלו חושבו מכלל הלא-זכאים, בעוד שהנתונים בלוח טז שלהלן חושבו מתוך הלא-זכאים שעמדו בבחינה אחת לפחות.

מן התלמידים שצברו עד **10 יחידות לימוד** בלטו הקבוצות האלה: תלמידי המגמות הטכנולוגיות והמגמות התעסוקתיות בנתיב הטכנולוגי ובנים. **בחינוך העברי** – תלמידים בבתי ספר השייכים לפיקוח החרדי ותלמידים שלאמם השכלה נמוכה (עד 8 שנות לימוד) ו**בחינוך הערבי** – תלמידים מוסלמים (לוחות 7 ו-9).

רוב הלא-זכאים שצברו **18 יחידות לימוד לפחות** השתייכו לקבוצות שצוינו בסעיף 2.1 כבעלות סיכויים גבוהים להצלחה בבחינות הבגרות.

לוח טז. לא-זכאים לתעודת בגרות שצברו 18 יחידות לימוד לפחות, לפי מגזר ולפי תכונות נבחרות

2012

צברו 18 יחידות לימוד לפחות – אחוז מהלא-זכאים שעמדו בבחינה אחת לפחות	לא-זכאים שעמדו בבחינה אחת לפחות		צברו 18 יחידות לימוד לפחות – אחוז מהלא-זכאים שעמדו בבחינה אחת לפחות	לא-זכאים שעמדו בבחינה אחת לפחות		
	סך הכל – מספרים מוחלטים	אחוז מכלל הנבחים		סך הכל – מספרים מוחלטים	אחוז מכלל הנבחים	
חינוך ערבי	33.7	35.3	6,951	26.9	24.8	16,367
						סך הכל
						נתיב לימודים וסוג מגמה
						עיוני – סך הכל
						מזה: מגמה עיונית-מדעית
						טכנולוגי – סך הכל
						מזה: מגמות הנדסיות
						חקלאי – סך הכל
						פיקוח
						מינהל חינוך דתי (מח"ד)
						מין
						בנות
						דת
						נוצרים

בדיקה של קבוצת ה"קרובים לזכאות" (לא-זכאים שצברו 18 יחידות לימוד לפחות) מלמדת כי הבחינות במתמטיקה הן אתגר גדול יותר בדרך לתעודת הבגרות מאשר הבחינות באנגלית. רוב הקרובים לזכאות – 91% – עברו את הבחינות באנגלית (כמחצית עברו את הבחינות הן באנגלית והן במתמטיקה, ועוד 42% עברו את הבחינות באנגלית בלבד). 3% מן הקרובים לזכאות – 2% בחינוך העברי ו-5% בחינוך הערבי – לא עברו את הבחינות בשני המקצועות.

**לוח י.ז. לא-זכאים לתעודת בגרות שצברו 18 יחידות לימוד לפחות,
לפי מגזר ולפי הצלחה בבחינות הבגרות באנגלית ובמתמטיקה**

2012

לא עברו בשני המקצועות	עברו במתמטיקה בלבד	עברו באנגלית בלבד	עברו באנגלית ובמתמטיקה	לא-זכאים שצברו 18 יחידות לימוד לפחות		
				אחוזים	מספרים מוחלטים	
						סך הכל
	2.9	5.7	41.8	49.6	100.0	6,691
	2.0	6.3	38.3	53.4	100.0	4,353
	4.7	4.4	48.3	42.6	100.0	2,338

5. תלמידי כיתות יב הזכאים לתעודת בגרות – נתוני המפות

הנתונים שלהלן מבוססים על מפות 1–14 (ראו פרק המפות, עמ' 53).

מפה 1: תלמידי כיתות יב הזכאים לתעודת בגרות ביישובים שבהם 20,000 תושבים ויותר – חינוך עברי וערבי, 2012

המפה מציגה את היישובים שבהם 20,000 תושבים ויותר, לפי שיעור הזכאים לתעודת בגרות מתלמידי כיתות יב.

שיעורי זכאות נמוכים נמצאו ביישובים יהודיים המאופיינים בשיעור גבוה של אוכלוסייה חרדית, ביישובים שהרמה החברתית-כלכלית שלהם נמוכה, ביישובים ערביים וביישובים בדוויים.

שיעורי הזכאות הנמוכים ביותר בחינוך העברי – פחות מ-10% – נמצאו בערים **מודיעין עילית**, **ביתר עילית** ו**בני ברק**. רובם המכריע של תלמידי כיתות יב בערים אלו (בין 90% ל-96%) למדו בבתי ספר השייכים לפיקוח החרדי, שאינם נוטים להגיש את תלמידיהם לבחינות הבגרות. לעומת זאת ב**אלעד**, אף ש-81% מתלמידי יב למדו במסגרת הפיקוח החרדי, הגיע שיעור הזכאים ל-31%. יצוין כי ערים אלו משויכות לאשכולות החברתיים-כלכליים 1–3, הנמצאים בתחתית המדד החברתי-כלכלי.

בירושלים היו תלמידי הפיקוח החרדי 54% מתלמידי כיתות יב בחינוך העברי. בעקבות זאת הגיע שיעור הניגשים לבחינות הבגרות בעיר ל-48% בלבד לעומת 82% בכלל החינוך העברי, ואילו שיעור הזכאים היה 32% לעומת 60.5%, בהתאמה. **מן הניגשים לבחינות הבגרות** היה שיעור הזכאים בירושלים 66% לעומת 74% בכלל החינוך העברי; אך **אחוז הזכאים בעלי תעודת בגרות שעמדו בדרישות הסף של האוניברסיטאות**, שהם המועמדים הפוטנציאליים ללימודים גבוהים, הגיע ל-87% בירושלים לעומת 84% בכלל החינוך העברי.

שיעורי זכאות גבוהים נמצאו ביישובים יהודיים במרכז הארץ המאופיינים ברמה חברתית-כלכלית גבוהה ובכך שמתגוררים בהם תלמידים שלא למדו במסגרת חרדית.

שיעור הזכאים הגבוה ביותר נמצא בקריית אונו – 85% מתלמידי כיתות יב בעיר, ואחריו בהוד השרון, ברעננה, בגבעתיים ובמודיעין-מכבים-רעות, המשויכות כולן לאשכול 8 בדירוג החברתי-כלכלי. שיעורי הזכאים ביישובים אלה היו 81%–83% מתלמידי כיתות יב.

בתל אביב-יפו, המשויכת אף היא לאשכול חברתי-כלכלי גבוה (אשכול 8) היה שיעור הזכאים 71% מתלמידי כיתות יב, ובחיפה – המשויכת לאשכול 7 – היה שיעור הזכאים 69%.

שיעור הזכאים הגבוה ביותר ביישובים הערביים נמצא במגאר והגיע ל-79% מתלמידי כיתות יב, ואחריו בערערה ובטמרה (66% ו-64%, בהתאמה). בטייבה, ברהט ובשפרעם היו שיעורי הזכאים 53%–54%, ובאום אל-פחם היה השיעור 51.5%.

מפות 2–14: תלמידי כיתות יב הזכאים לתעודת בגרות בערים שבהן 100,000 תושבים ויותר, לפי הרמה החברתית-כלכלית של אזור המגורים (אזור סטטיסטי) – חינוך עברי, 2012

מפות הערים הגדולות (100,000 תושבים ויותר) מובאות ברמת פירוט של אזורים סטטיסטיים, והן מציגות את הקשר בין הרמה החברתית-כלכלית של אזור המגורים (אזור סטטיסטי) לבין שיעורי הזכאות לתעודת בגרות. רמה חברתית-כלכלית של אזור סטטיסטי היא משתנה דיכוטומי שנוצר בלמ"ס לצורך הכנת מפות הערים הגדולות, ועל פיו משייכים את האזורים הסטטיסטיים לרמה חברתית-כלכלית נמוכה או לרמה חברתית-כלכלית גבוהה.⁸ הנתונים בלוח יח שלהלן מלמדים שאחוז הזכאים לתעודת בגרות באזורי מגורים המסווגים לרמה חברתית-כלכלית גבוהה היה גדול מאחוז זה באזורי מגורים המסווגים לרמה חברתית-כלכלית נמוכה.

לוח יח. תלמידי כיתות יב וזכאים לתעודת בגרות, לפי רמה חברתית-כלכלית של אזור המגורים (אזור סטטיסטי) חינוך עברי, 2012

							ערים גדולות	
זכאים מהתלמידים			תלמידים			סך הכל	מספרים מוחלטים	
רמה חברתית-כלכלית של אזור המגורים		סך הכל	רמה חברתית-כלכלית של אזור המגורים		סך הכל			
נמוכה	גבוהה		נמוכה	גבוהה				
אחוז בכל תא			אחוזים					
68.7	22.9	32.1	21.6	78.4	100.0	8,160	ירושלים	
82.1	52.8	71.6	65.4	34.6	100.0	3,026	תל אביב-יפו	
81.2	55.6	70.2	60.4	39.6	100.0	2,470	חיפה	
76.3	61.7	71.2	65.7	34.3	100.0	2,980	ראשון לציון	
85.1	50.1	58.3	23.6	76.4	100.0	2,976	אשדוד	
77.3	63.2	67.2	25.6	74.4	100.0	1,487	אשקלון	
75.9	58.8	65.7	39.6	60.4	100.0	2,440	באר שבע	
-	63.8	63.8	-	100.0	100.0	1,281	בת ים	
77.3	65.6	70.2	40.1	59.9	100.0	2,038	חולון	
79.2	62.3	65.9	22.1	77.9	100.0	2,298	נתניה	
78.8	59.0	67.5	43.5	56.5	100.0	2,382	פתח תקווה	
77.5	53.9	65.3	48.8	51.2	100.0	1,420	רחובות	
80.9	63.2	79.2	91.4	8.6	100.0	1,346	רמת גן	

⁸ להסבר מפורט ראו פרק ג, "מונחים, הגדרות והסברים".

לירושלים הוכנו שתי מפות. **מפה 2א** מציגה את הקשר בין הפיקוח שבמסגרתו למדו רוב התלמידים שהתגוררו באזור סטטיסטי כלשהו לבין אחוז הזכאים. משתנה הפיקוח סווג אף הוא מחדש למשתנה דיכוטומי: **הפיקוח הכללי ומינהל החינוך הדתי (מח"ד)**, ששניהם מכוונים את תלמידיהם לבחינות הבגרות, לעומת תלמידי **הפיקוח החרדי**, שאינו נוהג להגיש את תלמידיו לבחינות הבגרות. כל אזור סטטיסטי סווג לפי **הפיקוח שבמסגרתו למדו רוב תלמידי כיתות יב בשנת 2012**. הנתונים מלמדים כי באזורים סטטיסטיים שרוב התלמידים שהתגוררו בהם השתייכו לפיקוח הכללי או לפיקוח מח"ד – אחוז הזכאים היה בדרך כלל גבוה בהרבה מאחוז הזכאים באזורים שרוב התלמידים שהתגוררו בהם השתייכו לפיקוח החרדי.

מפה 2ב משלימה את המידע שבמפה **2א**, ומלמדת שקיימת מידה רבה של התאמה בין פיקוח חרדי לבין רמה חברתית-כלכלית נמוכה, ולשניהם כאחד יש קשר לאחוז הזכאים.

6. מסגרות ההזדמנות השנייה

תלמיד שסיים את התיכון ולא קיבל תעודת בגרות או נשר מהלימודים בשלב מוקדם יותר – יכול להשלים בגרות באמצעות אחת ממסגרות ההזדמנות השנייה. שלוש המסגרות העיקריות הפועלות בארץ הן:

- בחינות משנה לנבחנים האינטרניים
  - בחינות בגרות אקסטרניות
  - מכינות קדם-אקדמיות.
- להלן נתונים על שתי המסגרות הראשונות.

6.1 השלמת בחינות בגרות אינטרניות באמצעות בחינות משנה

בחינות המשנה מיועדות ל**נבחנים האינטרניים** המקבלים הזדמנות נוספת לשפר את ציוניהם ולהשלים את תעודת הבגרות לאחר סיום הלימודים. הבחינות נערכות בשני מועדים בשנה (קיץ וחורף) במסגרת בית הספר שבו למדו הנבחנים, ולמעשה הן מאפשרות להם להיבחן בשלבים עד שישלימו את כל חובותיהם לקבלת תעודת בגרות. הנתונים בסעיף זה מתייחסים ללא-זכאים ממחזור הלימודים תשס"ה (2004/05) שהשלימו בגרות בתוך שמונה שנים מסיום הלימודים.

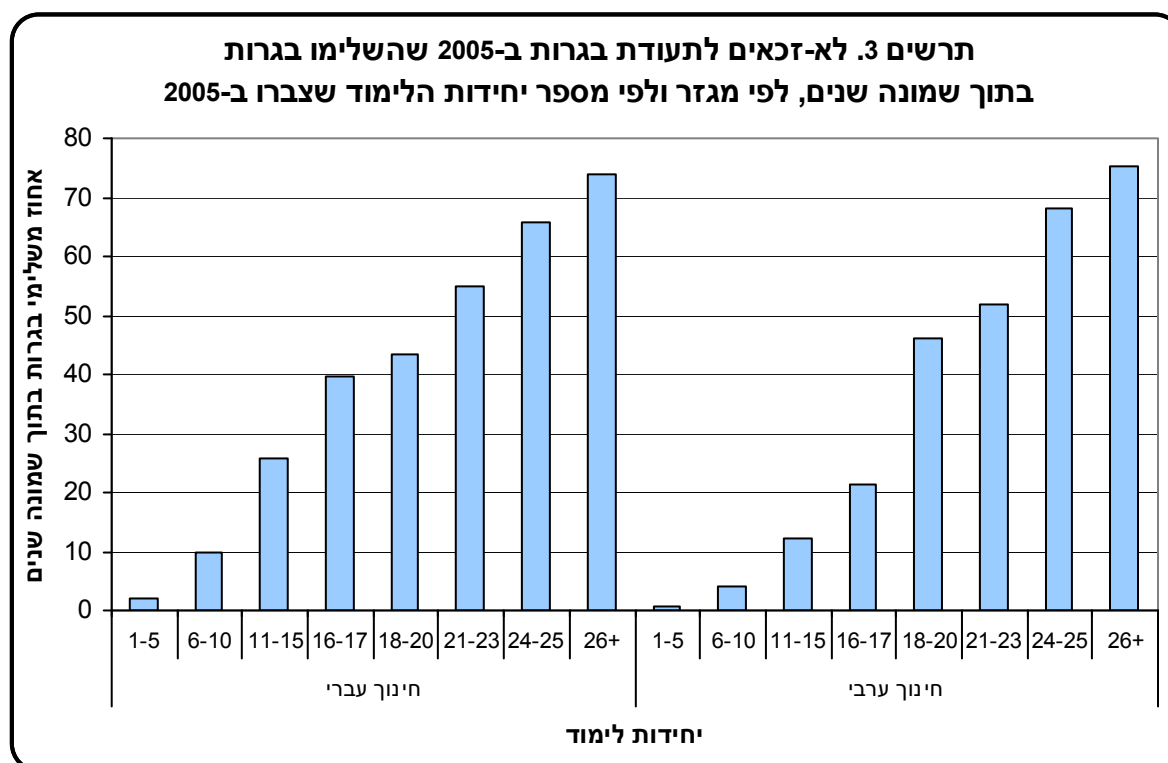
23% מנבחני הבגרות ב-2005 שלא עמדו בכל הדרישות בעת סיום לימודיהם – כ-7,300 נבחנים – השלימו את הבחינות החסרות בשנים 2006–2013 באמצעות בחינות משנה וקיבלו תעודת בגרות. בכך עלה שיעור זכאי הבגרות מנבחני מחזור תשס"ה מ-62.5% ב-2005 ל-71% ב-2013. בחינוך העברי השלימו בגרות 24% מהלא-זכאים לעומת 20% מהלא-זכאים בחינוך הערבי. למרות העלייה בשיעורי הזכאות מ-65% ב-2005 ל-74% ב-2013 בחינוך העברי ומ-51% ל-60%, בהתאמה, בחינוך הערבי – נשמר הפער בין שני המגזרים.

אחוז הזכאים שעמדו בדרישות הסף של האוניברסיטאות היה גבוה יותר בקרב מי שקיבלו תעודת בגרות עם סיום הלימודים ב-2005 מבקרב משלימי הבגרות: 85% לעומת 70.5%, בהתאמה. בעקבות התווספות משלימי הבגרות לכלל הזכאים ירד במעט השיעור הכולל של העומדים בדרישות הסף מ-85% ב-2005 ל-83% ב-2013. הפער בין שתי קבוצות הזכאים היה גדול במיוחד בחינוך הערבי: 56% ממשלימי הבגרות עמדו בדרישות הסף לעומת 74% מזכאי 2005, ואילו בחינוך העברי עמדו בהן 74% לעומת 87%, בהתאמה.

**לוח י.ט. נבחנים בבחינות הבגרות ממחזור הלימודים תשס"ה (2004/05)
 זכאים לתעודה שעמדו בדרישות הסף של האוניברסיטאות בעת סיום הלימודים ב-2005 וב-2013,
 לפי מגזר**

עמדו בדרישות הסף של האוניברסיטאות			זכאים			נבחנים	מספרים מוחלטים	סך הכל
עמדו בדרישות הסף ממשלימי הבגרות	עמדו בדרישות הסף מהזכאים ב-2013	עמדו בדרישות הסף מהזכאים ב-2005	השלימו בגרות בין 2006 ל-2013 מהלא-זכאים ב-2005	זכאים מנבחני תשס"ה ב-2013	זכאים מנבחני תשס"ה ב-2005			
אחוזים								
70.5	83.1	85.0	23.2	71.2	62.5	83,938	סך הכל	
74.0	85.2	86.8	24.3	73.6	65.1	68,961	חינוך עברי	
56.2	71.1	74.1	19.6	60.4	50.7	14,977	חינוך ערבי	

הנתונים מלמדים כי ככל שמספר יחידות הלימוד שנצברו בעת סיום הלימודים גדול יותר, כך עולים הסיכויים שהנבחן ישלים את הבחינות החסרות ויהיה זכאי לתעודת בגרות. כך לדוגמה, בחינוך העברי השלימו בגרות עד 2013 54% מה"קרובים לזכאות" (צברו 18 יחידות לימוד לפחות) לעומת 10% מהלא-זכאים שהיו להם 6-10 יחידות, ובחינוך הערבי 51% לעומת 4%, בהתאמה. עוד נמצא כי בקרב בעלי מספר מועט של יחידות הסיכויים להשלמת בגרות היו גבוהים יותר בחינוך העברי. כמו כן עולה כי הפערים בין שני המגזרים מצטמצמים בקרב בעלי 21 יחידות לפחות, ובקרב בעלי 25 יחידות לפחות אף נמצא פער קל לטובת החינוך הערבי.

הסיכויים להשלמת בגרות אחרי סיום הלימודים היו גבוהים יותר בקרב לא-זכאים מאותן אוכלוסיות שנמצאו בהן שיעורי זכאות גבוהים ב-2005: תלמידי החינוך העברי (לעומת תלמידי החינוך הערבי); בנות; נבחנים בהרכב מקצועות בדגש עיוני;⁹ תלמידי הפיקוח הכללי ומינהל החינוך הדתי בחינוך העברי; התלמידים הנוצרים בחינוך הערבי.

הן בחינוך העברי והן בחינוך הערבי תוספת משלימי הבגרות צמצמה את הפער בשיעורי הזכאות בין בנות לבנים וכן בין ילידי ישראל לילידי אתיופיה (בחינוך העברי) ובין הנוצרים למוסלמים (בחינוך הערבי). עם זאת, בחינוך העברי נשמר הפער בשיעורי הזכאות בין תלמידי הפיקוח הכללי ומינהל החינוך הדתי לבין תלמידי הפיקוח החרדי וכן בין הנבחנים בדגש עיוני לבין הנבחנים בדגש טכנולוגי. בחינוך הערבי אחוז משלימי הבגרות בקרב הנבחנים בדגש עיוני היה כפול מהאחוז בקרב הנבחנים בדגש טכנולוגי (25% לעומת 12% מהלא-זכאים), והפער ביניהם אף גדל.

---

⁹ ראו הגדרת "הרכב הבחינות" בפרק ג, "מונחים, הגדרות והסברים".

**לוח כ. נבחנים בבחינות הבגרות ממחזור הלימודים תשס"ה (2004/05),
לפי זכאות לתעודה ב-2005 וב-2013 ולפי מגזר ותכונות נבחרות**

מספרים מוחלטים, אלא אם כן צוין אחרת

אחוז משלימי הבגרות בין 2006 ל-2013 מהלא-זכאים ב-2005	לא-זכאים		זכאים			נבחנים	
	מזה: השלימו בגרות בין 2006 ל-2013	סך הכל	אחוז הזכאים מנבחני תשס"ה ב-2013	אחוז הזכאים מנבחני תשס"ה ב-2005	זכאים ב-2005		
חינוך עברי וערבי							
23.2	7,297	31,444	71.2	62.5	52,494	83,938	סך הכל
חינוך עברי							
24.3	5,846	24,058	73.6	65.1	44,903	68,961	סך הכל
25.5	4,578	17,966	74.9	66.3	35,357	53,323	פיקוח כללי
24.6	1,117	4,539	73.9	65.3	8,558	13,097	מינהל חינוך דתי (מח"ד)
9.7	151	1,553	44.8	38.9	988	2,541	חרדי
הרכב בחינות							
29.1	4,086	14,053	78.3	69.4	31,797	45,850	דגש על מקצועות עיוניים
17.6	1,760	10,005	64.3	56.7	13,106	23,111	דגש על מקצועות טכנולוגיים
מין							
22.4	2,999	13,403	68.6	59.6	19,734	33,137	בנים
26.9	2,846	10,573	78.4	70.4	25,132	35,705	בנות
מקום לידה							
26.1	4,703	18,045	75.3	66.6	36,002	54,047	ישראל
19.0	1,026	5,400	67.4	59.7	8,014	13,414	חו"ל – סך הכל מזה:
19.3	749	3,872	68.7	61.2	6,101	9,973	בריה"מ (לשעבר)
14.5	104	715	53.0	45.0	586	1,301	אתיופיה
חינוך ערבי							
19.6	1,451	7,386	60.4	50.7	7,591	14,977	סך הכל
הרכב בחינות							
25.0	1,062	4,249	65.6	54.2	5,019	9,268	דגש על מקצועות עיוניים
12.4	389	3,137	51.9	45.1	2,572	5,709	דגש על מקצועות טכנולוגיים
מין							
17.0	614	3,607	53.4	43.8	2,810	6,417	בנים
22.2	837	3,776	65.6	55.9	4,780	8,556	בנות
דת							
19.7	1,187	6,039	58.5	48.3	5,650	11,689	מוסלמים
34.0	181	532	77.8	66.3	1,046	1,578	נוצרים
10.1	80	794	57.2	52.5	876	1,670	דרוזים

6.2 נבחנים בבחינות בגרות אקסטרניות וזכאים לתעודה – 2012

המערכת האקסטרנית של בחינות הבגרות פתוחה בפני כל מי שמלאו לו 16 שנים לפחות ואינו לומד בבית ספר על-יסודי אינטרני.¹⁰ גם בחינות הבגרות האקסטרניות נערכות פעמיים בשנה (מועד הקיץ ומועד החורף), והאפשרות להשלים בחינות בשלבים ולאורך שנים היא אחד המאפיינים הבולטים של המערכת האקסטרנית. בסעיף זה מוצגים נתונים על נבחנים אקסטרניים שניגשו ב-2012 לבחינה אחת לפחות.

כ-9,100 נבחנים בבחינות בגרות אקסטרניות ניגשו ב-2012 לבחינה אחת לפחות, וכ-1,300 מהם השלימו חובותיהם וקיבלו תעודת בגרות. רובם הגדול – 87% מהנבחנים ו-95% מהזכאים – נמנו עם האוכלוסייה היהודית (יהודים ואחרים), ורק 13% מהנבחנים ו-5% מהזכאים נמנו עם האוכלוסייה הערבית. 71% מהזכאים לתעודת בגרות באוכלוסייה היהודית, לעומת 28% מהזכאים באוכלוסייה הערבית, עמדו בדרישות הסף של האוניברסיטאות.

הנבחנים בבחינות בגרות אקסטרניות מהאוכלוסייה היהודית התאפיינו בגיל צעיר: גילם של 81% מהנבחנים ושל 74% מהזכאים היה נמוך מ-26. בקרב הנבחנים והזכאים מהאוכלוסייה הערבית הייתה התפלגות הגילים מאוזנת יותר: 31.5% מהנבחנים ו-37% מהזכאים היו בני 26 ויותר, ורובם היו בני 30–39.

---

¹⁰ תלמיד הלומד בבית ספר שאינו מגיש את תלמידיו לבחינות הבגרות רשאי לפתוח תיק נבחן אקסטרני בתנאי שיציג הסכמה בכתב מאת מנהל בית הספר.

**לוח כא. נבחנים בבחינות בגרות אקסטרניות וזכאים לתעודה
שעמדו בדרישות הסף של האוניברסיטאות, לפי קבוצת אוכלוסייה ותכונות נבחרות
2012**

ערבים			מזה: יהודים			יהודים ואחרים			
עמדו בדרישות הסף של האוניברסיטאות	זכאים	נבחנים	עמדו בדרישות הסף של האוניברסיטאות	זכאים	נבחנים	עמדו בדרישות הסף של האוניברסיטאות	זכאים	נבחנים	
מספרים מוחלטים									
19	67	1,155	838	1,179	7,352	868	1,218	7,916	סך הכל
אחוז בכל תא	אחוזים		אחוז בכל תא	אחוזים		אחוז בכל תא	אחוזים		
28.4	100.0	100.0	71.1	100.0	100.0	71.3	100.0	100.0	סך הכל
31.4	52.2	60.4	75.0	47.8	54.8	74.8	48.3	55.3	מין גברים
25.0	47.8	39.6	67.5	52.2	45.2	67.9	51.7	44.7	נשים
									גיל
(37.5)	35.8	47.3	64.5	24.6	35.2	65.2	24.3	35.2	עד 20
(44.4)	26.9	21.2	73.8	48.9	45.4	73.9	49.3	45.4	25–21
..	11.9	8.4	70.9	21.5	12.8	70.6	21.5	12.9	29–26
..	20.9	14.4	76.5	4.3	4.4	76.5	4.2	4.3	39–30
..	4.5	6.6	..	0.6	1.2	..	0.6	1.1	49–40
-	-	2.1	..	0.1	1.1	..	0.1	1.0	+50
21.0	23.0	21.0	24.0	23.0	22.0	23.5	23.0	22.0	חציון גיל (שנים)
									אשכול חברתי- כלכלי של יישוב המגורים
..	17.2	35.3	67.9	2.4	2.5	67.9	2.3	2.3	2–1
29.2	75.0	57.5	74.6	28.1	28.1	75.0	27.9	27.0	4–3
..	1.6	3.2	65.1	44.2	46.2	65.6	44.9	47.7	6–5
..	6.3	3.9	77.4	24.0	21.9	77.1	23.7	21.8	8–7
-	-	0.1	(86.7)	1.3	1.2	(86.7)	1.2	1.1	10–9

ג. מונחים, הגדרות והסברים

הנתונים מוצגים לפי השנה האזרחית, מאחר שהם כוללים את תוצאות בחינות הבגרות שנערכו במועד הראשון ובמועד המשני באותה שנה (למשל יוני 2012 ודצמבר 2012 או יוני 2005 ודצמבר 2005).

נתוני 2012 מתייחסים למחזור הלימודים תשע"ב – 2011/12, ונתוני 2005 מתייחסים למחזור תשס"ה – 2004/05.

שיעורי למידה בכיתות יב ושיעורי זכאות לתעודת בגרות אמורים לבטא את השיעורים הנזכרים מכלל האוכלוסייה הפוטנציאלית, כלומר כלל בני הגיל המתאים. השיטה המקובלת לחישוב שיעורים מסוג זה היא להתייחס אל כלל בני ה-17 או כלל בני ה-18 באוכלוסייה כאל בני השנתון המתאים לתלמידי יב, וממנו לחשב את השיעורים. הלמ"ס נמנעת מלפרסם שיעורים כאלה משום שלמעשה מחזור לימודים טיפוסי של כיתות יב כולל תלמידים ילידי שש שנים סמוכות, בני 16–21 (אם כי רובם הגדול בני 17).

הפתרון המוצע לבעיה זו הוא חישוב **שיעור כולל**, כפי שמוצג בפרסום זה.

לוח כב. תלמידי כיתות יב, לפי מחזור לימודים וגיל בתחילת שנת הלימודים
חינוך עברי וערבי, שנים נבחרות

תשע"ב 2011/12	תשע"א 2010/11	תש"ע 2009/10	תשס"ח 2007/08	תש"ס 1999/00	
102,265	101,858	103,528	99,447	88,729	סך הכל – מספרים מוחלטים
100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	סך הכל – אחוזים
					גיל בתחילת שנת הלימודים
					עד 15
0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	16
2.4	2.1	2.2	2.0	2.3	17
78.5	79.2	77.8	78.3	79.4	18
16.7	16.1	17.6	17.3	16.8	19
1.3	1.4	1.3	1.4	1.2	20
1.0	1.1	1.0	0.9	0.2	

שיעורים כוללים של למידה בכיתות יב ושל זכאות לתעודת בגרות מבוססים על שיעורים סגוליים של למידה בכיתות יב ושל זכאות לתעודת בגרות, לפי גיל. התלמידים במחזור לימודים נתון מסווגים לפי שנתון הלידה שלהם, ולכל קבוצה מחשבים בנפרד את שיעורי הלמידה/הזכאות של **בני השנתון שלה**. השיעורים שנמדדו מסוכמים ל**שיעור כולל** של למידה בכיתות יב/זכאות לבגרות. בדרך זו מבוטאים ההישגים של שנתון לידה "דמיוני" שרשם את השיעורים האלה (של למידה/זכאות) בגילים 16–21 בשנת לימודים נתונה.

כנתוני האוכלוסייה משמשים נתוני סוף השנה האזרחית לילידי השנתון המתאים; כך לדוגמה, עבור שנת הלימודים תשע"ב (2011/12) השיעורים הסגוליים מחושבים מתוך נתוני אוכלוסייה לסוף 2011.

הנוסחה ל**שיעור הכולל של למידה בכיתות יב** בשנה y (באנגלית TER_y) היא:

$$TER_y = \sum_{i=16}^{21} e_{i,y}$$

כאשר:

y = שנת הלימודים

i = גיל בעת הלימודים בכיתה יב

$e_{i,y}$ = שיעור הלמידה בכיתות יב בגיל i בשנה y (מספר התלמידים בכיתות יב בגיל i בשנה y מחולק במספר בני i באוכלוסייה בשנה זו – נתוני סוף שנה).

במקביל, **השיעור הכולל של זכאות לבגרות** בשנה y (באנגלית TMR_y) מחושב אף הוא מהשיעורים הסגוליים לזכאות לבגרות $m_{i,y}$.

$$TMR_y = \sum_{i=16}^{21} m_{i,y}$$

$m_{i,y}$ = שיעור הזכאות לבגרות בגיל i בשנה y (מספר הזכאים לבגרות בגיל i בשנה y מחולק במספר בני i באוכלוסייה בשנה זו – נתוני סוף שנה).

**לוח כג. למידה בכיתות יב וזכאות לתעודת בגרות –
חישוב שיעורים סגוליים לפי שנת לידה
וחישוב שיעורים כוללים למחזור הלימודים תשע"ב (2011/12)
חינוך עברי וערבי**

זכאים		תלמידים		ילידי השנתון – סך הכל	גיל בסוף 2011	
שיעור סגולי לפי שנת לידה (m_{iy})	מספרים מוחלטים – סך הכל	שיעור סגולי לפי שנת לידה (e_{iy})	מספרים מוחלטים – סך הכל			
	60,291		102,265			שנת לידה
0.0	1	0.1	148	118,700	15	+1996
0.3	343	2.1	2,406	114,860	16	1995
44.4	51,041	69.2	79,551	114,990	17	1994
7.4	8,427	14.7	16,880	114,590	18	1993
0.2	243	1.2	1,347	114,470	19	1992
0.1	63	0.7	815	113,840	20	1991
0.0	7	0.2	234	112,730	21	1990
52.3		88.2				שיעור כולל ל-2011/12

פיקוח – הזיקה לחינוך דתי בבתי הספר של החינוך העברי:

(א) הפיקוח הכללי

(ב) פיקוח של מינהל החינוך הדתי (מח"ד)

(ג) הפיקוח החרדי.

במפה 2א **הפיקוח** מוצג כמשתנה בן שתי אופנויות, לפי ההתייחסות לנושא בחינות הבגרות:

(א) הפיקוח הכללי ומינהל החינוך הדתי – שמכונים את תלמידיהם לבחינות הבגרות;

(ב) הפיקוח החרדי – שאינו נוטה להגיש את תלמידיו לבחינות הבגרות.

נתיב לימודים – נתיב הלימודים של התלמיד, לפי קובץ התלמידים של משרד החינוך.

מגמת לימודים – מגמת הלימודים של התלמיד, לפי קובץ התלמידים של משרד החינוך.

מגמה עיונית-מדעית – מגמה המיועדת לתלמידי הנתיב העיוני שמקצוע הבחירה שלהם הוא כימיה, פיזיקה או ביולוגיה ברמה של 5 יחידות לימוד.

סוג מגמה – מגמות הנתיב הטכנולוגי מחולקות לשלוש קבוצות ראשיות:

מגמות הנדסיות – מערכות מחשוב ובקרה, מערכות מחשבים, מערכות אלקטרוניות, תכנון ותכנות מערכות, מערכות ביטכנולוגיות, טכנולוגיה מוכללת, מערכות תעופה, מכטרוניקה ומכונאות ימית.

מגמות טכנולוגיות – מערכות תיב"ם וסיב"ם, תחזוקת מערכות מכניות, מערכות מכונאות רכב, מערכות ממוחשבות ברכב, אדריכלות, תכנון הנדסי של מבנים, ניהול הייצור, ניהול השיווק, ימאות, ספינות וחובלים, עיצוב, אפנה ותלבושות, עיצוב שער, קוסמטיקה ואיפור, מערכות טלוויזיה וקולנוע, מערכות צילום, מערכות ימיות, תקשורת אלקטרונית, פרסום ויחסי ציבור, מערכות הספק, פיקוד ובקרה ומערכות בקרת אקלים.

מגמות תעסוקתיות – ניהול משאבי אנוש, חשבונאות, ניהול תיירותי, ניהול מלונאי, סיעוד, מערכות רפואיות, חינוך לגיל הרך ואמנות הבישול והאפייה המלונאית.

דרישות הסף של האוניברסיטאות – הדרישות כוללות 3 יחידות לימוד במתמטיקה, 4 יחידות לימוד באנגלית ומקצוע ברמה מוגברת (4 יחידות לימוד לפחות) נוסף על אנגלית.

יחידות לימוד שצבר התלמיד (לוחות 7 ו-9) – הנתונים כוללים רק יחידות לימוד בבחינות שבהן קיבל התלמיד ציון "עובר" – 55 ויותר.

הרכב הבחינות – הרכב הבחינות שבו נבחן התלמיד, בדגש על מקצועות עיוניים או בדגש על מקצועות טכנולוגיים. תלמידים מהנתיב הטכנולוגי רשאים אף הם להיבחן בהרכב בחינות בדגש על מקצועות עיוניים.

נבחנים בבחינות בגרות אקסטריניות – בעלי תיק נבחן אקסטריני שנבחנו במועד הקיץ או החורף 2012 בבחינת בגרות אחת לפחות.

זכאים אקסטריניים לתעודת בגרות – בעלי תיק נבחן אקסטריני שהשלימו בחינותיהם ועמדו בכל הדרישות המקנות זכאות לתעודת בגרות בשנת 2012.

מספר שנות הלימוד של האם – מקור המשתנה הוא קובץ התלמידים של משרד החינוך. בפרסום זה לא מוצגים נתונים עבור תלמידי החינוך הערבי בשל אחוז גבוה יחסית של מקרי לא ידוע.

יישוב מגורים – יישוב המגורים של התלמיד בעת לימודיו בכיתה יב.

כדי לא לפגוע בסודיות הפרט נכללו בלוח 13 (שבו כל יישוב מוצג לפי תכונות נבחרות של התלמידים) יישובים שבהם 5,000 תושבים ויותר.

מקום לימודים – משתנה זה מבחין בין תלמידים שלמדו בבתי ספר ביישוב מגוריהם לבין תלמידים "ניידים", שלמדו בבתי ספר ביישוב אחר.

המשתנה התקבל באמצעות השוואה בין סמל יישוב המגורים של כל תלמיד לסמל היישוב של בית הספר שבו למד.

אשכול חברתי-כלכלי של יישובים – ערך המדד החברתי-כלכלי עבור כל יישוב חושב על סמך סדרת מאפיינים דמוגרפיים, חברתיים וכלכליים נבחרים לכל אחד מהם (בעיריות, במועצות מקומיות ובמועצות אזוריות). המדד משקף את הרמה החברתית-כלכלית של האוכלוסייה בשנת 2008. לאחר קבלת המדדים סווגו הרשויות המקומיות לעשרה אשכולות: אשכול 1 מציין את הרמה החברתית-כלכלית הנמוכה ביותר, ואשכול 10 – את הרמה החברתית-כלכלית הגבוהה ביותר.

בפרסום זה אוחדו אשכולות סמוכים לזוגות, כך שיישובי המגורים מוצגים כשהם מסווגים לחמישה זוגות של אשכולות.

אזורים סטטיסטיים – זוהי החלוקה הגאוגרפית-סטטיסטית הבסיסית ביותר הנמצאת בשימוש הלמ"ס, והיא מתבצעת בדרך כלל ביישובים שבהם 10,000 תושבים ויותר. אזור סטטיסטי כולל כ-3,000 תושבים בממוצע. אם האזור אינו משמש למגורים (אלא לתעשייה, למסחר וכו') תיחום האזור נקבע לפי הפעילות העיקרית המתבצעת בו.

אשכול חברתי-כלכלי של אזורים סטטיסטיים – משתנה זה מתבסס על מדד חברתי-כלכלי לאזורים סטטיסטיים שהוכן בלמ"ס על סמך נתוני מפקד האוכלוסין והדירור 2008. המדד המחושב משקף את הרמה החברתית-כלכלית של האזור הסטטיסטי ונותן אינדיקציה על השונות בין שכונות ברשות המקומית.

האזורים הסטטיסטיים סווגו לעשרים אשכולות, הומוגניים ככל האפשר ביחס למדד חברתי-כלכלי, באופן ששני אזורים סטטיסטיים השייכים לאותו אשכול יהיו דומים זה לזה, ושני אזורים סטטיסטיים השייכים לאשכולות שונים יהיו שונים זה מזה; מאשכול 1, הכולל את האזורים הסטטיסטיים בעלי הערכים הנמוכים ביותר במדד חברתי-כלכלי ועד לאשכול 20, הכולל את האזורים הסטטיסטיים בעלי הערכים הגבוהים ביותר במדד זה.

רמה חברתית-כלכלית של אזור המגורים – משתנה דיכוטומי שהוכן על בסיס השייך לאשכול חברתי-כלכלי של אזורים סטטיסטיים 2008. משתנה זה הוכן עבור המפות המוצגות בפרסום זה, והוא מחלק את האזורים הסטטיסטיים בכל עיר לרמה חברתית-כלכלית נמוכה (אשכולות 1–11) ולרמה חברתית-כלכלית גבוהה (אשכולות 12–20). חלוקה זו אינה סימטרית בהכרח, שכן בחלק מהערים רוב האזורים שבהם התגוררו התלמידים היו מאופיינים ברמה חברתית-כלכלית נמוכה, ובערים אחרות רוב האזורים שבהם התגוררו התלמידים היו מאופיינים ברמה חברתית-כלכלית גבוהה (ראו לוח יח).

אזורים סטטיסטיים חדשים שאוכלסו אחרי המפקד מופיעים במפות ללא ציון הרמה החברתית-כלכלית שלהם.

ד. אוכלוסייה

הנתונים בפרסום זה מתייחסים בהרחבה לתלמידי כיתות יב במחזור הלימודים תשע"ב (2011/12). נוסף על כך, מופיעים כאן נתונים על שתיים ממסגרות ההזדמנות השנייה – משלימי בגרות אינטרנית ממחזור תשס"ה (2004/05) ונבחנים אקסטרניים בשנת 2012.

בעיבודים המתייחסים לתשע"ב (2011/12) השתתפו התלמידים והנבחנים שנכללו באוכלוסיות האלה:

א) תלמידי כיתות יב שלמדו בבתי ספר שבפיקוח משרד החינוך.
לא נכללה אוכלוסיית ערביי מזרח ירושלים, שחלקם למדו בבתי ספר פרטיים ונבחנו במסגרות שאינן של משרד החינוך, ואשר ללמ"ס אין מידע מפורט עליהם.

ב) נבחני בגרות שנכללו גם בקובץ תלמידי כיתות יב. נבחנים שלא נמצאו בקובץ התלמידים לא נכללו בעיבודים. מסיבה זו קיימים הבדלים בסדרי הגודל של אוכלוסיות הנבחנים והזכאים המוצגות בפרסום זה לעומת אוכלוסיות הנבחנים והזכאים המוצגות בשנתון סטטיסטי לישראל.¹¹

ג) בנוגע לזכאי הבגרות ממחזור תשס"ה (2004/05) יש להביא בחשבון, נוסף על האמור לעיל, כי הנתונים בשנתון הסטטיסטי מעודכנים לסוף שנת הלימודים תשס"ה, בעוד שהנתונים בפרסום זה מעודכנים ל-2013 וכוללים נבחנים שהשלימו חובותיהם באמצעות בחינות משנה וקיבלו תעודת בגרות בין 2006 ל-2013.

¹¹ ראו:

למ"ס (2006). שנתון סטטיסטי לישראל 2006. מס' 57. לוח 8.24. ירושלים: המחבר.
למ"ס (2013). שנתון סטטיסטי לישראל 2013. מס' 64. לוח 8.27. ירושלים: המחבר.

**לוח כד. נבחנים בבחינות הבגרות וזכאים לתעודה, על פי השנתון הסטטיסטי לישראל ובפרסום זה,
לפי מחזור לימודים ומגזר**

תשע"ב (2011/12)		תשס"ה (2004/05)		שנתון 2006	שנתון 2013	בפרסום זה
בפרסום זה	בשנתון 2013	בפרסום זה (נתונים מעודכנים ל-2013)	בשנתון 2006			
חינוך עברי						
66,074	66,644	68,961	69,161	נבחנים		
48,949	48,975	50,749	44,934	זכאים		
74.1	73.5	73.6	65.0	שיעור זכאים ל-100 נבחנים		
חינוך ערבי						
19,694	20,262	14,977	14,999	נבחנים		
11,342	11,410	9,042	7,591	זכאים		
57.6	56.3	60.4	50.6	שיעור זכאים ל-100 נבחנים		

ה. שיטה ומקורות הנתונים

הסקר מבוסס על קישור רשומות בין קבצים לפי מספרי זהות.

(א) כמקורות לנתונים על מחזור הלימודים תשע"ב (2011/12) שימשו הקבצים האלה:

קובץ תלמידי כיתות יב – תשע"ב (2011/12): הקובץ הופק בלמ"ס מתוך קובץ התלמידים של משרד החינוך. לאחר השלמת פרטים אישיים שהועתקו ממרשם התושבים כלל הקובץ הסופי את פרטי הזיהוי של התלמיד, את תכונות הלימודים שלו ותכונות אישיות שונות.

קובץ נבחנים בבחינות בגרות וזכאים לתעודת בגרות אינטרנית 2012: קובץ זה הופק בלמ"ס על סמך נתונים מקובץ בחינות הבגרות והגמר 2012, שהתקבל ממשרד החינוך וכלל את כל הבחינות מהמועד הראשי (יוני 2012) ומהמועד המשני (דצמבר 2012). קובץ הנבחנים כולל, נוסף על פרטי הבחינות של כל נבחן, מאפיינים מערכתיים שהועתקו מקובץ התלמידים של משרד החינוך ותכונות אישיות שהועתקו ממרשם התושבים.

שני הקבצים אוחדו, לפי מספרי הזהות של התלמידים, לקובץ תלמידי כיתות יב, נבחנים וזכאים תשע"ב (2011/12), והוא שימש בסיס לעיבודי הסקר.

(ב) הנתונים על משלימי בגרות ממחזור הלימודים תשס"ה (2004/05) הופקו מקובץ הנבחנים בבחינות בגרות וזכאים לתעודת בגרות אינטרנית 2005, מעודכן ל-2013. הקובץ הופק בלמ"ס מקובץ מעודכן (ל-2013) של בחינות הבגרות והגמר 2005 של משרד החינוך, והוא הוכן בדרך דומה לדרך שבה הוכן קובץ הנבחנים והזכאים לתעודת בגרות אינטרנית 2012.

(ג) **קובץ נבחנים בבחינות בגרות אקסטרינית וזכאים לתעודה 2012:** הקובץ הופק בלמ"ס על סמך נתונים מקובץ בחינות הבגרות האקסטריניות 2012, שהתקבל ממשרד החינוך וכלל את הבחינות ממועד החורף והקיץ בשנה זו. גם קובץ זה כולל, נוסף על פרטי הבחינות של כל נבחן, תכונות אישיות שהועתקו ממרשם התושבים.